

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

Társadalomtudományi Kar

Csoda 5 évre?

A Jobbik Magyarországért Mozgalom győzelme az
őzdi polgármester-választáson

Készítette:

Kovács Beáta

Nemzetközi tanulmányok alapszak

III. évfolyam

Témavezető: Dr. Habil. Balogh László

TDK – dolgozat

2014. november 21.

Tartalom:

Bevezetés.....	1
Fogalmi meghatározások.....	2
Történeti áttekintés	5
Jobbik Magyarországért Mozgalom bemutatása.....	8
2014-es választások eredményei	12
Országgyűlési választások	12
Európai Parlamenti választások	14
Önkormányzati választások	15
Ózd városa	18
A Jobbik Magyarországért Mozgalom ózdi szervezete	20
2014-es választások Ózdon	21
Országgyűlési választások	21
Európai Parlamenti választás	23
Önkormányzati választás Ózdon	24
Janiczak Dávid, Ózd polgármestere	25
Ózd – Magyarország mintavárosa. A polgármesteri program elemzése	28
Meggyőző érvek?	28
Mi marad a valóságban?	31
Mennyire „jobbikos” a program?	32
Zárás	33
Felhasznált irodalom:	37

Bevezetés

Victor Turner antropológus az idők, státuszok és a helyek közötti „utazást” értelemteremtő tapasztalásként írta le. Minden ehhez hasonló utazás magyarázatot érdemel, hiszen értelmezés hiányában csupán ok-okozati összefüggés nélküli eseménysorozatokot látnánk.¹ Úgy gondolom, hogy ezt a dolgot is érdemes egy ilyen utazásként felfogni, hiszen a célunk nemcsak az, hogy eljussunk A pontból B pontba, hanem, hogy közben olyan tapasztalatokhoz jussunk – még ha csak elméleti szinten is – amelyek segítenek minket egy manapság igencsak fontos jelenség megértésében.

Ez a fent említett fontos jelenség nem más, mint a Jobbik Magyarországért Mozgalom országos szintű erősödő tendenciája. A 2014-es év különleges volt olyan szempontból, hogy a pártok többször is megmérettethették magukat, így a Jobbik növekedését most tényleges számokkal, adatokkal lehet alátámasztani. Az önkormányzati választások egyik sokak számára meglepő jelensége volt az ózdi polgármester-választás eredménye, ahol meg kellett ismételni a szavazást, de mindkét fordulóban jobbikos győzelem született. A párt ezt történelmi sikerként és nagy áttörésként értékelte, így úgy vélem, hogy a téma aktualitása és az ózdi győzelem jelentősége indokoltá teszi annak mélyebb megismerését, és a mögötte megbújó okok feltárását.

Hipotézisem tehát az, hogy a Jobbik Magyarországért Mozgalom november 9-i önkormányzati választásokon elért ózdi sikere elsősorban nem a párt országos szintű erősödésével magyarázható, sokkal inkább helyi viszonyok és személyes tényezők által generált győzelemről van szó. Véleményem szerint ez nem jelenti azt, hogy a helyi szervezet hosszú távon és kizárólagosan átveszi a vezető szerepet a Fidesztől.

Mivel magam is ózdi származású vagyok, ezért személyes és közvetlen tapasztalatokkal rendelkezem a helyi viszonyokról. Ez úgy gondolom, hogy nagy segítséget jelent a kutatás során, hiszen így nemcsak a könyvek lapjairól ismerem meg az általam választott témát, hanem a valóságban is lehetőségem van megfigyelni bizonyos tényezőket. A vizsgálódás folyamán nem alkalmazok kvantitatív módszereket, sokkal inkább az elméleti-logikai kutatási eljárásokat használom. Mivel alapvetően az általánostól, az elméleti szint felől haladok a konkrétumig, ezért elsősorban deduktív módon közelítem meg vizsgálódásom tárgyát. Mindemellett használom az összehasonlítás módszerét is, ilyen módon a Jobbik 2014-es

¹ Anderson, Benedict: *Elképzelt Közösségek*. Budapest, L' Harmattan Kiadó, 2006. 56. oldal

választási eredményeit hasonlítom össze egymással, másrészt pedig időbeli egybevetést is alkalmazok.

Annak érdekében, hogy a fent megfogalmazott hipotézist mélyrehatóan meg tudjam vizsgálni, az utazásunkat fogalmi meghatározásokkal és egy rövid történeti áttekintéssel kezdjük, hogy aztán a Jobbik Magyarországért Mozgalom általános jellemzésén és a 2014-es választási eredmények elemzésén keresztül eljussunk a dolgozat fő tárgyához, a Jobbik ózdi térnyeréséhez. A polgármester választás analizálásához nélkülözhetetlennek érzem Ózd városának rövid bemutatását, ugyanígy írok az Jobbik ózdi alapszervezetéről, Janiczak Dávid személyéről és eddigi tevékenységéről, legvégül pedig programja elemzésével próbálok közelebb kerülni a vizsgált jelenséghez.

A dolgozat alapvetően egy egyszerűen felépített nyomvonalon halad, amelynek lényege, hogy az elméleti alapokon és általánosabban vett jellemzőkön át a konkrét elemzéshez érkezzünk. Ezen egyszerűen felépített útvonal első állomása tehát a jobboldali radikalizmus általános jellemzése lesz.

Fogalmi meghatározások

Véleményem szerint még a tanulmány kezdetén szükség van a szélsőjobboldali, jobboldali radikális és a populistá terminusok meghatározására, hiszen ezek a fogalmak a dolgozat szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírnak.

Egy általánosabb értelemben vett meghatározás szerint a szélsőjobboldaliság egy olyan politikai irányzat, amely közvetlenül vagy közvetetten a liberális demokrácia legfontosabb alappillérei ellen fordul, azaz támadja a politikai pluralizmust és a kisebbségek védelmét.² Az alapján, hogy egy párt a politikai spektrum valamely szélső pólusán helyezkedik el, joggal nevezhető szélsőségesnek. Ha szélsőjobboldali pártokról esik szó, akkor azokhoz történelmi és ideológiai okokból rendszerint olyan politikai és tartalmi ismérveket párosítunk, mint a nacionalizmus, sovinizmus, rasszizmus és antiszemitizmus, az intolerancia bármiféle kisebbséggel szemben és az idegenellenesség. Ezáltal azt is beláthatjuk, hogy a szélsőjobboldaliságnak többféle fajtája és megjelenési formája is lehetséges, amelyek a fent

² Albrecht, Jean Philipp: *A szélsőjobboldal Európában. Szélsőjobboldali és jobboldali populistá képviselők az Európai Parlamentben.* <http://www.janalbrecht.eu/fileadmin/material/Dokumente/20130108-GE-rechtsaussenWEB-HU-01.pdf>, Letöltés ideje: 2014. szeptember 12. 6. oldal

megnevezett tulajdonságok különböző súlyozásából és előfordulásából vagy hiányából állnak össze.³

A téma egyik legjelentősebb képviselője, Cas Mudde a jobboldali extrémizmusról szóló könyvében írja, hogy a publicisztikai irodalomban és a tudományos életben is a szélsőjobboldalé lett a legtöbbet tárgyalt pártcsalád,⁴ ennek ellenére vagy éppen ennek hatására, kevés olyan témája van a politikának, ahol olyan mértékű fogalmi zűrzavar uralkodna, mint ezen a területen. Bonyolítja a helyzetet, hogy a viták nem is az értelmezésnél, hanem már ez elnevezésnél elkezdődnek, így például: szélsőjobboldali, extrém jobboldali, radikális jobboldali, újjobboldali, új-szélsőjobboldali, újpopulista, nemzeti populista, ultranacionalista, mindez a teljesség igénye nélkül. Láthatjuk, hogy a nemzetközi szakmai körökben évtizedek óta folynak a konceptuális terminológiai viták, Magyarországon azonban ez a téma kevésbé kutatott, nem igazán születtek róla tudományos igényű művek. Hazánkban így a megevezésekre alapvetően két beszédmód gyakorolt hatást: a politikai szerveződések öndefiníciós kísérletei és a publicisztika nyelve. Ennek következményeként két kifejezés terjedt el a szélsőjobboldaliság szinonimájaként, illetve inkább ennek helyettesítésére: a nemzeti radikalizmus és a jobboldali radikalizmus megnevezés.⁵

A tipológiai értelmezésről áttérve a fogalom lényegének a magyarázatára, a tudomány a szélsőjobboldaliság két alapvető típusát különbözteti meg. E meghatározás szerint léteznek úgynevezett újfasiszta pártok, amelyek a régi történeti fasizmussal rokonszenveznek és fontosnak tartják a történeti kontinuitást. Más részről beszélhetünk posztindusztriális jellegű szélsőjobboldali pártokról, amelyek erősen különböznek az előzőektől. Ezek már az új jobboldali radikalizmus képviselői, amelyek elhatárolódnak a hagyományos szélsőjobboldaltól, és elutasítják annak demokráciaellenességét és militarizmusát, az erőszakos megoldásokhoz való vonzódását. Bár stílusokban és kommunikációs módszerükben eltérnek a neofasisztáktól, általánosságban elmondható, hogy az ilyen szellemű pártok követői gyakran elutasítják a fennálló társadalmi-kulturális rendszert, és ellenérzéssel viseltetnek a fogyasztói társadalommal és a korlátlan szabad piaci intézményekkel szemben.

³ Bayer József: *Jobboldali radikalizmus és populizmus Közép-Európában*. In: Bayer József – Kiss Balázs: *Trendváltások: Tanulmányok*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2003. 254-255. oldal

⁴ Mudde, Cas: *The ideology of the extreme right*. New York, Manchester University Press, 2000. 10. oldal

⁵ Filippov Gábor: *A név kötelez*. In: *Politikatudományi Szemle*, XX/3. 2011. 133-135. oldal

A liberális jogállam ellenében pedig erős államot követelnek, de nem vitatják a demokrácia legitimitását.⁶

Az utóbbi időben ezek a szélsőjobboldali pártok gyakran tekintenek magukra populistá pártokként. A populizmus történeti szempontból egy igen változó fogalom, azonban a tárgyalt téma tekintetében a politikai populizmus bír relevanciával. Az ilyen populizmus elsősorban politikai stílusra utal: a politikát végtelenül leegyszerűsítő, félelmeket, negatív érzelmeket a hatalom elérése érdekében mozgósító ábrázolásmódra, amely a „tiszta nép” és a „korrupt elit” kettőseben gondolkodik. Fő törekvése, hogy a fennálló renddel szembeni negatív érzéseket a hatalom megszerzése céljából mozgósítsa. Támaszát elsősorban a nacionalista, az idegellenes és az antiglobalista meggyőződések alkotják, ezért a mai populistá konstrukciók, történelmi előképek ellenére, ma már kevésbé történelmi alapon értelmezhetők, sokkal inkább a mai demokratikus politika ellentmondásaiból lehet őket levezetni. Egy lényeges különbséget érdemes megemlíteni a jobboldali populizmus kelet- és nyugat-európai helyzete között. Míg Nyugat-Európában a jobboldali pártok választási sikereik ellenére is a politikai élet fekete bárányai maradnak, addig Európa keleti felén ezek a pártok sokkal provinciálisabb benyomást keltenek, könnyebben válnak elfogadottá és sokszor a két világháború közötti szélsőjobboldali mozgalmak és pártok eszmétárából is merítenek.⁷

Manapság a jobboldali tendenciák megerősödését nem lehet a múlt feltámadásaként magyarázni, és 70 évvel ezelőtti történelmi események tükrében értelmezni, hiszen ismételt megjelenésük sokkal inkább az átalakulás nehézségeiben gyökeredzett. Ezek a szélsőjobboldali pártok és szervezetek mindenütt felléptek Kelet-Közép-Európában a rendszerváltást követően, míg a hagyományos újfasiszta jellegű szervezetek általában gyengék maradtak.⁸ Közép-Európában 2004 óta a jobboldali radikális pártok tovább erősödtek, ennek okai pedig a három nagy integrációs folyamat ellentmondásaiban is keresendők: az európaizálódásban, a renacionalizációban és a globalizációban.

A jobboldali populizmus és radikalizmus igazi veszélyt jelenthet a térségben, mivel gyengék azok a társadalmi és politikai erők, amelyek képesek lennének elválasztani ezeket a politikai mozgalmakat a jobbközéptől. Ennek következtében a jobboldal hazánkban is átjárható, és így

⁶ Bayer József: *Jobboldali radikalizmus és populizmus Közép-Európában*. In: Bayer József – Kiss Balázs: *Trendváltozások: Tanulmányok*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2003. 254-256. oldal

⁷ Juhász József – Tóth Péter: *A szélsőjobboldal, a jobboldali radikalizmus és a populizmus előretöréseinek okai*. In: *Európai Tükör*, XIII. évf./ 4. szám, 2008. 117-118. oldal.

⁸ Bayer József: *Jobboldali radikalizmus és populizmus Közép-Európában*. In: Bayer József – Kiss Balázs: *Trendváltozások: Tanulmányok*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2003. 277. oldal

a parlamenti képviselettel rendelkező jobboldali radikális pártok úgy léphetnek fel, mint a demokratikus nyilvánosság legfontosabb alakítói és hívei.⁹

Több mint 20 évvel a rendszerváltást követően a magyar demokrácia és jogállam létét számos tényező veszélyezteti, melyek közül egy kétségtől a szélsőjobboldali radikális eszmék népszerűsége. Felmerül tehát a kérdés, hogy ez a szókimondónak és őszintének tűnő, sokszor azonban konfliktusokat és feszültséget szító politikai diskurzus lehet-e az alternatívája a demokratikus berendezkedésnek?¹⁰ Véleményem szerint eme kérdés aktualitása is bizonyítja a dolgozat témájának relevanciáját.

Történeti áttekintés

A jelenkori magyar radikális szélsőjobboldal egy gyűjtőfogalom, és egy képzeletbeli tengelyen a parlamenti jobbközép pártoktól jobbra helyezkedik el. E politikai szerveződések sokszor számos érték tekintetében egyezést mutatnak a neonáci és újfasiszta mozgalmakkal, azonban a képviselt eszmerendszer alapján önmagukat elhatárolni igyekeznek a szervezetektől.¹¹ Bár a Jobbik Magyarországért Mozgalmat semmiképpen sem tekinthetjük a második világháború előtti szélsőjobboldali pártok közvetlen örökösének, ennek ellenére a történelmi előzmények ismerete nélkülözhetetlen a párt megértéséhez. A következőkben tehát egy rövid történeti áttekintést olvashatunk, amely azonban híján van a történelmi teljességnek, hiszen azt a dolgozat keretei nem teszik lehetővé.

A 20. századi jobboldali radikalizmus tárgyalása nehézkes, mert évtizedeken keresztül az aktuális politikai érdekek és az adott korra jellemző igazolási szándék akadályozta meg a téma elfogulatlan kutatását, ami egyébként sokszor még mind a mai napig problémát jelent.¹²

Az 1920-as évek uralkodó politikai ideológiája az ún. „keresztény-nemzeti” gondolat lett, amelyet ugyan a vezetésre törő hatalmi elit különböző csoportjai különbözőképpen

⁹ Juhász József – Tóth Péter: *A szélsőjobboldal, a jobboldali radikalizmus és a populizmus előretöréseinek okai*. In: Európai Tükör, XIII. évf./ 4. szám, 2008. 124. oldal

¹⁰ Urszán József: *A jelenkori magyar szélsőjobboldali radikalizmus ideológiája a jogállam tükrében*. https://www3.cepol.europa.eu/xmlui/bitstream/handle/123456789/6977/Sz%C3%A9ls%20jobboldali%20radikalizmus_cikk_UJ.pdf?sequence=1, 2012. Letöltés ideje: 2014.szeptember 5. 19. oldal.

¹¹ Urszán József: *A jelenkori magyar szélsőjobboldali radikalizmus ideológiája a jogállam tükrében*. https://www3.cepol.europa.eu/xmlui/bitstream/handle/123456789/6977/Sz%C3%A9ls%20jobboldali%20radikalizmus_cikk_UJ.pdf?sequence=1, 2012. Letöltés ideje: 2014.szeptember 5. 2. oldal

¹² Szinai Miklós: *A magyar szélsőjobboldal történelmi helyéhez*. In: Fejtl István: *Jobboldali radikalizmus tegnap és ma*. Budapest, Politikátörténeti Alapítvány, 1993. 46. oldal

értelmeztek, ugyanakkor valamiféle szintézisben megállapodott értelmezés alakult ki a fent nevezett ideológia körül. A gazdasági válság hatására azonban ez a szintézis bomlani kezdett, és mivel politikai rendszer elsősorban a szélsőjobboldal felé volt nyitott, ezért a bomlás jobb felé indult meg. A szélsőjobboldali áramlaton belül a 30-as években két fő irányzatot különböztethetünk meg: egy „úri”, a hagyományos jobboldali politikával inkább kompatibilis fasiszta és egy radikális fasiszta irányzatot. Az „úri” fasizmust politikai vonatkozásban a Gömbös-Imrédy vonal képviselte, a radikális irányt pedig Szálasi Ferenc nevéhez köthetjük.¹³ Az 1930-as években alakult ki a Szálasi Ferenc által létrehozott, sajátosan magyar utat követő fasiszta ideológia, a hungarizmus, amelynek lényege a szélsőséges nacionalizmus, antikapitalizmus, antikomunizmus és militáns antiszemitizmus volt. Sajátos értelmezést adott a náci ideológiának, így a fajelméletben az együttélésre képes és képtelen, ezért kiirtható népek kategóriáit különböztette meg. A kiirtható csoportba sorolta be a roma kisebbséget, a zsidó vallásúakat, emellett a kommunista pártállású személyeket is. A mozgalom csúcspontján, 1942. február 24-én jött létre a Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom, amely feltétel nélkül kiszolgálta a náci érdekeket, és kisebb megszakítással 1945-ig létezett.¹⁴ A kommunizmus időszakában minden olyan politikai nézetet üldöztek államilag, amely a pártállam ideológiájától eltért, így a szélsőjobboldalét is, ezért a hungarizmus 1945 és 1990 között csak elméletben létezhetett, és csaknem teljesen eltűnt Magyarországról.¹⁵ Szélsőjobboldali formációk voltak az 1980-as évek elejétől létező kisebb bőrféjű csoportok, akik sajátos városi szubkultúrát hoztak létre, és elsősorban a Magyarországon tanuló külföldi színes bőrű diákok ellen elkövetett erőszakos akcióikkal hívták fel magukra a figyelmet.¹⁶

A rendszerváltást követően újra lehetővé vált a hungarizmus újjáélesztése, így a fordulatot követően kicsiny, de hangos újfasiszta csoportok alakultak meg, amelyek taglétszámukat

¹³ Ránki György (szerk.): *Magyarország története 1918-19, 1919-1945*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1984. 811-813. oldal

¹⁴ Urszán József: *A jelenkori magyar szélsőjobboldali radikalizmus ideológiája a jogállam tükrében*. https://www3.cepol.europa.eu/xmlui/bitstream/handle/123456789/6977/Sz%C3%A9ls%C3%B3jobboldali%20radikalizmus_cikk_UJ.pdf?sequence=1, 2012. Letöltés ideje: 2014.szeptember 5. 11-12. oldal

¹⁵ Bayer József: *Jobboldali radikalizmus és populizmus Közép-Európában*. In: Bayer József – Kiss Balázs: *Trendváltások: Tanulmányok*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2003. 267. oldal

¹⁶ Harmat Árpád: *A magyar szélsőjobb története, nyilasok, hungaristák, radikális nacionalisták régen és ma*. 2012. március 8. www.tortenelemklub.hu, <http://tortenelemklub.com/erdekessegek/erdekessegek-a-magyar-toertenelemben/611-a-szelsjobb-toertene-nyilasok-hungaristak-radikaliskok-regen-es-ma>. Letöltés ideje: 2014. október 3.

tekintve alig néhány száz főt foglaltak magukba és gyakran külföldről finanszírozták őket.¹⁷ Ennek első kezdeményezése az 1989-ben Győrben, Györkössy István által létrehozott Magyar Nemzeti Arcvonal, amely egy hungarista eszmeiségű szervezet. Lényegében a fasiszta gyökerekből táplálkozott, rasszizmus, antiszemitizmus, látványos militarista gesztusok jellemezték.¹⁸

Bár a neofasiszta pártok és csoportok elszigeteltek maradtak, a pártrendszeren belül a szélsőjobboldali tendencia erősödésnek indult. Ebben elsősorban két párt játszott fontos szerepet. Az egyik a Kiszegpárt, amely történeti szempontból sokkal inkább volt baloldali beállítottságú, mint jobboldali, azonban az 1989-es újraindulását követően szélsőséges antikommunista és nacionalista rétegpárt irányába fejlődött. Ugyanakkor a párt vezetője, Torgyán József nyilvános fellépéseinek került minden rasszista és antiszemita megnyilvánulást, populista retorikájára pedig inkább politikai vádak megfogalmazása volt jellemző.¹⁹

A rendszerváltás után az első igazán jelentős szélsőjobboldali párt, amely ténylegesen szerepet kapott a politikai életben, az a Magyar Igazság és Élet Pártja (MIÉP) volt, amelyet Csurka István alapított 1993-ban, az MDF-ből történő kizárását követően. Ezt a pártot a rendszerváltás miatt érzett csalódás hozta létre.²⁰ A MIÉP követői inkább az egykori „keresztény-nemzeti középosztály” tehetősebb leszármazottaiból, semmint a rendszer igazi veszteseinek köréből állt. A párt legnagyobb sikerét akkor érte el, amikor 1998-ban 5,5%-os eredményével bejutott a parlamentbe.²¹

¹⁷ Bayer József: *Jobboldali radikalizmus és populizmus Közép-Európában*. In: Bayer József – Kiss Balázs: *Trendváltások: Tanulmányok*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2003. 267. oldal

¹⁸ Harmat Árpád: *A magyar szélsőjobb története, nyilasok, hungaristák, radikális nacionalisták régen és ma*. 2012. március 8. www.tortenelemklub.hu, <http://tortenelemklub.com/erdekessegek/erdekessegek-a-magyar-toertenelemben/611-a-szelsjobb-toertenete-nyilasok-hungaristak-radikalisok-regen-es-ma>. Letöltés ideje: 2014. október 3.

¹⁹ Bayer József: *Jobboldali radikalizmus és populizmus Közép-Európában*. In: Bayer József – Kiss Balázs: *Trendváltások: Tanulmányok*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2003. 268. oldal

²⁰ Harmat Árpád: *A magyar szélsőjobb története, nyilasok, hungaristák, radikális nacionalisták régen és ma*. 2012. március 8. www.tortenelemklub.hu, <http://tortenelemklub.com/erdekessegek/erdekessegek-a-magyar-toertenelemben/611-a-szelsjobb-toertenete-nyilasok-hungaristak-radikalisok-regen-es-ma>. Letöltés ideje: 2014. október 3.

²¹ Bayer József: *Jobboldali radikalizmus és populizmus Közép-Európában*. In: Bayer József – Kiss Balázs: *Trendváltások: Tanulmányok*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2003. 260. oldal

A MIÉP hanyatlásának kezdetén, 1999-ben jött létre a Jobboldali Ifjúsági Közösség, amely 2003. október 24-én alakult párttá Jobbik Magyarországért Mozgalom néven.²²

Jobbik Magyarországért Mozgalom bemutatása

A politikatudományban kritikus választásokként definiáljuk az olyan választásokat, amelyek átalakítják a pártrendszert és hosszú időre átrendezik a politikai erőviszonyokat, tagoltságot.

Ha a 2009-es Európai Parlamenti választás országgyűlési választás lett volna, akkor bátran nevezhetnénk kritikusnak, hiszen a Fidesz fölényes győzelme, az MSZP összeomlása és az SZDSZ eltűnése mellett a Jobbik Magyarországért Mozgalom 14,77%-os eredménye jelentette az igazi érdekességet. Az 1989-90-es rendszerváltás óta nem volt arra példa, hogy egy párt szinte a semmiből középpárttá váljon, a Jobbik pedig ezzel az eredménnyel azonnal meghatározó helyet vívott ki magának a magyar politikai életben.²³ Ezt követően a 2010-es országgyűlési választásokon elért 16,67%-os eredményével a harmadik legjelentősebb erőként volt jelen a Magyar Parlamentben a 2010-2014 közötti időszakban.²⁴

A Jobbik elődjének számító Jobboldali Ifjúsági Közösséget 1999-ben alakították meg jobboldali elkötelezettségű egyetemisták. A közösséget alkotó fiatalok egy része kezdetben a MIÉP-ben látta a nemzeti mozgalom jövőjét, mások pedig az Orbán Viktor által létrehozott polgári körök mozgalomhoz csatlakoztak. A radikális érzelmű fiataloknak azonban rövid időn belül csalódnuk kellett mindkét kezdeményezést illetően, mivel igazából egyik sem a nemzeti mozgalom megújítását szolgálta. A pártalapítás gondolata 2003-ra érett meg, és az akkora 1200 tagot számláló közösség 2003. október 24-én alakult párttá.²⁵ A Jobbik alapító nyilatkozatában értékelvű, konzervatív, módszereiben radikális, nemzeti-keresztény pártként definiálta magát, amelynek célja a rendszerváltás befejezése.²⁶

²² Bíró Nagy András - Róna Dániel: *Tudatos radikalizmus: a Jobbik útja a parlamentbe: 2003-2010.* In: Láncki András (szerk.): *Nemzet és radikalizmus: egy új pártcsalád felemelkedése.* Budapest, Századvég, 2011. 243-254. oldal.

²³ Karácsony Gergely - Róna Dániel : *A Jobbik titka.* In: *Politikatudományi Szemle*, XIX/1. 2010. 94. oldal

²⁴ Bíró Nagy András - Róna Dániel: *Tudatos radikalizmus: a Jobbik útja a parlamentbe: 2003-2010.* In: Láncki András (szerk.): *Nemzet és radikalizmus: egy új pártcsalád felemelkedése.* Budapest, Századvég, 2011. 245. oldal

²⁵ Tóth András: *Válság, radikalizálódás és újjászületés ígérete: a Jobbik útja a parlamentbe.* In: Enyedi Zsolt - Szabó Andrea - Tardos Róbert: *Új képlet: a 2010-es választások.* Magyarországon Budapest, DKMKA, 2011. 59-60. oldal

²⁶ *Jobbik Magyarországért Mozgalom Alapító Nyilatkozata.* http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/alapito_nyilatkozat. Letöltés ideje: 2014. szeptember 21.

A párt 2006-ban ugyan még nem vállalta az országgyűlési választásokon való önálló indulást, ugyanakkor nagyon fontos fordulópontra ez a szervezet életében, hiszen ekkortól a Jobbik mindent megtesz annak érdekében, hogy a következő ciklusban már parlamenti erő váljék belőle. A cél megvalósításáért nagyon komoly szervezetépítésbe és országos hálózat kialakításába kezdett. Emellett 2006 őszén történt meg a Jobbik egyetlen vezetőváltása, amikor is Vona Gábor váltotta a párt alapító elnökét, Kovács Dávidot, és fölényes győzelmet aratott a Kongresszuson Molnár Tamással szemben. (71-29%).²⁷ 2007 márciusában került sor a Magyar Gárda megalapítására, amely már az új pártvezető nagyszabású ötlete volt, és amely szintén hozzájárult a Jobbik népszerűségéhez.²⁸ Ugyanis a Garda avatásai, vonulásai és a feloszlására irányuló jogi lépések körüli média-felhajtás nagyban növelte az ismertségét, emellett lehetőséget biztosított a Jobbik számára, hogy bebizonyítsa, kész arra, hogy tegyen valamit az általa a középpontba állított fogalom, a „cigánybűnözés” ellen. A cigány téma kisajátítása szolgál magyarázatként egyébként a Jobbik váratlanul gyors, 2009-es felemelkedésére, és egyben ez jelenti a szavazótábor legfőbb kötőerejét is.²⁹ A cigánybűnözés napirendre kerülése lehetőséget biztosított a Jobbik számára, hogy a rendes, becsületes, dolgozó, egyszerű kisemberek védelmezőjeként lépjen fel. Ezzel kapcsolatban nagyon nagy hatással bírt az olaszliszakai gyilkosság, valamint Marian Cozma meggyilkolásának ügye is.³⁰

A Jobbik Magyarországért Mozgalom az új szélsőséges/ radikális jobboldali pártokhoz tartozik, amelyek már az új radikális pártszerveződési hullám, a szélsőséges pártok negyedik

²⁷ Bíró Nagy András - Róna Dániel: *Tudatos radikalizmus: a Jobbik útja a parlamentbe: 2003-2010*. In: Lánczi András (szerk.): *Nemzet és radikalizmus: egy új pártcsalád felemelkedése*. Budapest, Századvég, 2011. 245-246. oldal

²⁸ Harmat Árpád: *A magyar szélsőjobb története, nyilasok, hungaristák, radikális nacionalisták régen és ma*. 2012. március 8. www.tortenelemklub.hu, <http://tortenelemklub.com/erdekessegek/erdekessegek-a-magyar-toertenelemben/611-a-szelsjobb-toertenete-nyilasok-hungaristak-radikalisok-regen-es-ma>. Letöltés ideje: 2014. október 3.

²⁹ Bíró Nagy András - Róna Dániel: *Tudatos radikalizmus: a Jobbik útja a parlamentbe: 2003-2010*. In: Lánczi András (szerk.): *Nemzet és radikalizmus: egy új pártcsalád felemelkedése*. Budapest, Századvég, 2011. 246. oldal

³⁰ Tóth András – Grajczjár István: *A szélsőséges jobboldal harmadik és negyedik hulláma Európában*. In: Grajczjár István (szerk.) - *Semmi(t) ami van: a nemzeti radikalizmus új hulláma*. Budapest, MTA TK, Studies in Political Sciences, Budapest, 2014. Megjelenés alatt. http://www.mtapti.hu/uploaded_files/6055_I_04_Toht_Grajczjar_Nemzeti_radikalizmus.pdf, letöltve: 2014. szeptember 10. 7. oldal.

hullámának a képviselői.³¹ A párt népszerűségének növekedésével párhuzamosan komoly vita alakult ki azzal kapcsolatban, hogy mennyire demokratikus, avagy antidemokratikus párt a Jobbik. A vita két ellenpontja könnyedén azonosítható. Egyesek szerint a Jobbik nem minőségében más konstrukció, mint a többi demokratikus párt, és működésének keretei nem lépik túl a plurális demokrácia határait. Mások véleménye szerint azonban a Jobbik egy fasiszta párt, amely ideológiájában a második világháború előtt és alatt működő szélsőséges pártokhoz hasonlít. A Republikon Intézet ebben a témában készített kutatása alapján elmondható, hogy a Jobbik egyes kérdésekben rendszerellenesnek mutatkozik, mivel megkérdőjelezi az alkotmányos berendezkedésünk egészét, valamint a piacgazdaságot, mint gazdasági szervező erőt. Ez a rendszerellenesség azonban nem azokon a területeken jelentkezik, ahol a leginkább támadják a pártot, hiszen az emberi jogok és a nemzetpolitika kérdésében a Jobbik nem rendszerellenes, hanem legfeljebb rendszerkritikus, azaz a Jobbik nem ott a leginkább radikális, ahol első pillanatban gondolnánk.³²

A nemzeti gondolat az, ami a leginkább meghatározza a párt politikáját.³³ Vona Gábor pártelnök úgy fogalmazta meg, hogy bár a nemzeti oldal sokszínű, mégis a cél azonos: erős magyar nemzet legyen a határokon innen és túl.³⁴ A Policy Solutions a párt ideológiai-közpolitikai profilját több dimenzió alapján elemezte. Erre támaszkodva elmondható, hogy a Jobbik esetében erőteljesen jelen van a rendpárti jelleg, hiszen a párt kiáll a halálbüntetés mellett, és bevonná a börtönbüntetést töltőket a közmunka programba. A párt retorikájának a kezdetek óta fontos részét képezi az úgynevezett elitellenesség, vagy antiestablishment jelleg,

³¹ Tóth András – Grajczár István: *A szélsőséges jobboldal harmadik és negyedik hulláma Európában*. In: Grajczár István (szerk) - Semmi(t) ami van: a nemzeti radikalizmus új hulláma. Budapest, MTA TK, Studies in Political Sciences, Budapest, 2014. Megjelenés alatt. http://www.mtapti.hu/uploaded_files/6055_I_04_Toht_Grajczjar_Nemzeti_radikalizmus.pdf, letöltve: 2014. szeptember 10. 4. oldal

³² „Fasiszta veszély” vagy demokratikus radikalizmus? – *A Jobbik programjának elemzése rendszerellenesség - rendszerkonformitás szempontjából*. Republikon Elemzés, 2009. http://republikon.hu/upload/5000040/republikon_elemzes_20091001.pdf, letöltve: 2014. szeptember 5. 4-19. oldal

³³ Tóth András – Grajczár István: *A szélsőséges jobboldal harmadik és negyedik hulláma Európában*. In: Grajczár István (szerk) - Semmi(t) ami van: a nemzeti radikalizmus új hulláma. Budapest, MTA TK, Studies in Political Sciences, Budapest, 2014. Megjelenés alatt. http://www.mtapti.hu/uploaded_files/6055_I_04_Toht_Grajczjar_Nemzeti_radikalizmus.pdf, letöltve: 2014. szeptember 10. 9. oldal

³⁴ *Összefognak a nemzeti radikálisok*. Index, 2009. 06. 14. http://index.hu/belfold/2009/06/14/osszefognak_a_nemzeti_radikalisok/ Letöltés ideje: 2014. október. 3.

amelynek lényege, hogy a politikai elitet homogén egészként, a nemzeti érdek cserbenhagyóiként mutatja be. Emellett a Jobbik már megalapításakor is keresztény pártként definiálta magát, amely annak fényében nem meglepő, hogy a jövő szempontjából különösen fontosnak tartja a tradicionális közösségekben rejlő erőt. A párt a baloldali gazdaságpolitika híve, azaz a beavatkozó állam példáját követi, amely védelmet nyújt a magyar társadalomnak a globalizáció káros hatásaival szemben. Ennél a pontnál megjelenik a párt globalizáció ellenessége, vagyis a fogyasztói társadalom, a külföldi tőke, a multinacionális cégek mind-mind komoly veszélyt jelentenek a magyar társadalom számára. Szintén kiemelendő az euroskepticizmus, a párt az EU-hoz fűződő viszonyát, már az alapító nyilatkozatában is világosan megfogalmazta: „Elfogadhatatlan számunkra az az uniós tagság, amely nemzeti függetlenségünk végzetes megcsönkítésével jár!” A Jobbik a Nemzetek Európája koncepciót támogatja, amely a független nemzetállamok laza együttműködésére és a nemzeti identitások sokféleségére épül.³⁵

Ha a Jobbik Magyarországért Mozgalmat el kellene helyeznem a politikai spektrumon, akkor mindenképpen a képzeletbeli tengely jobb széléhez közeli pontot választanék. Úgy vélem, hogy a párt ténylegesen a jobboldali radikalizmus képviselője, de semmiképpen sem mondható fasiszta szerveződésnek. Az persze nem vitatható, hogy a Jobbikhoz közvetlenül és közvetve olyan elemek is kapcsolódhatnak, amelyek sokkal szélsőségesebb gondolatokat képviselnek, így a hungarista ideológia vagy akár a német náciizmus hívei is idetartozhatnak. A Jobbik mint parlamenti párt azonban a jogállami keretek között mozog. Lehetséges, hogy időnként súrolja ezeket a kereteket, szűknek találja őket, ezért néha-néha át is lép rajtuk, de a párt alapvetően a magyar állam normarendszeréhez tartja magát.

Véleményem szerint a Jobbik Magyarországért Mozgalom azért tud sikeres lenni, mivel olyan témákat hozott a felszínre, amelyekről más pártok sokszor inkább hallgattak, vagy legalábbis nem vállalták nyíltan a konfrontációt. A párt mind a mai napig azzal nyeri magának a legtöbb szavazót, hogy a középpontba helyezi a cigányság helyzetének a problémáját, és sokszor radikális véleményt fogalmaz meg ezzel kapcsolatban. Mindezt magyarázhatjuk azzal, hogy a magyar társadalom előítéletes, és ezért fogékonyabb a szélsőséges retorikára, a Jobbik egyszerű, sokszor „őszintének, nyíltanak” bélyegzett beszédmódjára. Répássy Róbert államtitkár éppen a Jobbik ózdi győzelmét követően

³⁵ Bíró Nagy András - Boros Tamás –Varga Áron: *A szélsőjobboldal Magyarországon*. A Policy Solutions politikai elemzése a Friedrich Ebert Alapítvány számára, 2012. <http://www.policysolutions.hu/userfiles/elemzesek/A%20sz%C3%A9ls%C5%91jobboldal%20Magyarorsz%C3%A1gon.pdf> Letöltés ideje: 2014. szeptember 5.

nyilatkozott úgy, miszerint a párt sikeresen megtalálta az MSZP rasszista szavazóit.³⁶ Úgy vélem azonban, hogy ez a kijelentés nem igazán fedi le a valóságot, emellett még kontraproduktív is. Az a megállapítás, amely rasszistának nyilvánít minden Jobbik – szavazót, egyrészt egy téves sztereotípiát erősít, másrészt pedig tovább növeli annak táborát. A választók elsősorban azért teszik le a voksukat a párt mellett, mert a Jobbikot érzik a leginkább kompetensnek a cigányság helyzetének megoldásában, emellett bennük látják a „tisztá politikai erőt”, hiszen a Jobbik elhatárolódott a régi politikai elitől, nem kapcsolódnak hozzá korrupciós botrányok, és még nem okoztak komolyabb csalódást egy társadalmi csoportnak sem.

Bár az elmúlt négy évben a párt túlnőtte magát ezen a problémakörön és sok más kérdés is felkerült a napirendjére, de összességében elmondható, hogy még mindig azokon a területeken a legsikeresebb, ahol a roma népesség aránya meghatározó.

Mindezt a Jobbik 2014-es választásokon való szereplése is alátámasztja, ennek tükrében pedig a következő fejezetben a párt országgyűlési, európai parlamenti és önkormányzati választásokon elért eredményeit elemzem majd.

2014-es választások eredményei

Országgyűlési választások

A 2014. április 6-án megrendezésre került országgyűlési választásokon a Jobbik Magyarországért Mozgalom országos listás választási eredménye 20,30%,³⁷ egyéni választókerületet nem sikerült nyernie,³⁸ így az országgyűlésben összesen 23 helyet szerzett.³⁹ A párt 2010-es országos egyesített eredménye 17,8% volt. A nem listás szavazatokat tekintve 2010-ben 176 körzetből 60-ban álltak az első forduló után a második helyen, míg ebben az évben 106 körzetből 41-ben tudtak másodikak lenni, ezért ez arányaiban jobb eredménynek mondható. A választókörzetek szempontjából Borsod-Abaúj-Zemplén megyében hétből hat

³⁶ Rogán: az amerikai ügyvivő szavahihetetlen. hvg.hu, 2014. november 10. http://hvg.hu/itthon/20141110_Ilyen_mar_reg_volt_a_parlamentben_hetfon/1?isPrintView=False. Letöltés ideje: 2014. november. 10.

³⁷ Az országos listás választás eredménye. Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ogvv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 2.

³⁸ Egyéni választókerületi eredmények. Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ogvv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 2.

³⁹ Az országgyűlés összetétele. Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ogvv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 2.

választóközrztben érték el második helyezést, hatból ötben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, hatból négyben Hajdú-Bihar megyében, háromból háromban Heves megyében, hatból négyben Bács-Kiskun megyében, Jász-Nagykun-Szolnok megyében pedig négyből háromban sikerült megszerezni a második pozíciót.⁴⁰ Erősödő tendenciák mutathatóak ki a dunántúli megyékben is, így például Tolna és Zala megyében kettő-kettő, Győr-Moson-Sopron megyében négy, Veszprém megyében pedig szintén két választóközrztben sikerült második helyezést elérnie a pártnak,⁴¹ ezáltal a Jobbik országos szintű lefedettsége is növekedett.

A Republikon Intézet által felállított erőssrend alapján az is megállapítható, hogy még mindig nagyon komoly területi megosztottságról van szó, amikor a Jobbik eredményeit vizsgáljuk. Ugyanis a legerősebb húsz jobbikos választókerület közül 18 Kelet-Magyarországon található, emellett főleg kisvárosi, vidéki körzetekben tudtak előnyt szerezni a baloldali indulóval szemben.⁴²

Bár a pártnak sikerült fölűlmúlnia a 2010-es eredményeit, a Jobbik vezetősége igen rosszul fogadta a szerintük szerény mértékű sikert. Ez elsősorban azzal magyarázható, hogy a közvélemény-kutatók rendre alul mérik a pártot, másrészt pedig a párt vezetői sokszor irracionális elvárásokat támasztanak magukkal szemben.⁴³ Emellett a választási szabályok a Jobbik helyzetét is rontották, mivel valóban jobban teljesítettek annál, mint amit a mandátumok száma sugall.⁴⁴ Vona Gábor az eredményeket úgy értékelte, hogy bár a pártja meglepetést keltett, hiszen 20% feletti listás eredménnyel végzett, azonban eredeti elképzelésüket nem sikerült megvalósítaniuk, mivel nem tudták lezárni az előző 24 évet és

⁴⁰ A Fidesz tábort harapdálta az erősödő Jobbik. hvg.hu, 2014. április 8. http://hvg.hu/itthon/20140409_Jobbik_eredmeny_masodik_hely. Letöltés ideje: 2014. november 3.

⁴¹ Jobbik – MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok egyéni választókerületi ssrend. Republikon Intézet elemzése. http://republikon.hu/media/9621/jobbik_mszp_lista_.pdf. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁴² Jobbik – MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok egyéni választókerületi ssrend. Republikon Intézet elemzése. <http://republikon.hu/elemezsek/jobbik-%E2%80%93-mszp-egyutt-pm-dk-liberalisok-egyeni-valasztokeruleti-ssrend.aspx>. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁴³ A Fidesz tábort harapdálta az erősödő Jobbik. hvg.hu, 2014. április 8. http://hvg.hu/itthon/20140409_Jobbik_eredmeny_masodik_hely. Letöltés ideje: 2014. november 3.

⁴⁴ Szilágyi Anna: *Profik és amatőrök: az Orbán-rendszer és ellenfelei a 2014-es választás után*. hvg.hu, 2014. április 13. http://hvg.hu/velemen/20140413_Profik_es_Amatork_Szilagy_Anna#fheq6j. Letöltés ideje: 2014. november 9.

egyéni mandátumot sem szereztek. Emellett távlati célként a 2018-as választási győzelmet jelölte meg.⁴⁵

Véleményem szerint a Jobbik 2018-as választási célkitűzése jelenleg nem reális elképzelés, azonban az az elgondolás, hogy a következő négy évben ténylegesen ők váljanak a második erővé Magyarországon, már sokkal nagyobb relevanciával bír. Ez természetesen egy többtényezős folyamat, amelyben a baloldal nagyon fontos szerepet játszik. Ugyanis abban az esetben, ha az MSZP nem mozdul el a jelenlegi, több síkon is válságosnak mondható helyzetéből, valamint ha a Fidesz támogatottsága tovább csökken, (és erre komoly esély van) akkor a Jobbik jelentős mértékben erősödhet a következő négy évben. Mindemellett fontos megállapítás az is, hogy a párt a 2014-es országgyűlési választásnál elsősorban érzelmileg tudott mozgósítani, a jövőben azonban nagyobb szüksége lesz a racionális alátámasztásra is, mert csak így tudja növelni eredményeit.⁴⁶ Végül, de nem utolsó sorban az is fontos kérdés, hogy milyen mértékben tud olyan önálló napirendi pontokat, kampánytémákat találni, amelyek megkülönböztetik őt a Fidesztől, és valódi alternatívává teszik a választók számára.

Európai Parlamenti választások

A 2014. május 25-én megtartott európai parlamenti választásokon a Jobbik összesen 340 287 szavazatot gyűjtött, ezzel megszerezve a szavazatok 14, 67%-át, amely három mandátumot jelent számára az Európai Parlamentben.⁴⁷ A szavazatok megyénkénti megoszlásának tükrében elmondható, hogy a Jobbik ismételten a kelet-magyarországi régióban mutatkozott népszerűnek, így például Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a voksok 20, 91%-át szerezte meg, Heves megyében ez az arány 22, 88%, míg Nógrád megyében 17, 91% volt.⁴⁸

Vona Gábor a következőképpen értékelte a választási eredményeket: "Fontos bejelentenivalóm van: ma Magyarország második legerősebb pártja a Jobbik". A párt elnöke

⁴⁵ Vona Gábor választások végi sajtótájékoztató. https://www.youtube.com/watch?v=GktzCH_G3u0. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁴⁶ Zsolt Péter: *Szavazási hajlandóság, vándorszavazás, érzelmek*. Méltányosság Politikaelemző Központ, 2014. <http://meltanyossag.hu/content/files/Szavaz%C3%A1si%20hajland%C3%B3s%C3%A1g,%20v%C3%A1ndorszavaz%C3%A1s,%20%C3%A9rzelmek.pdf>. Letöltés ideje: 2014. november 7. 3. oldal

⁴⁷ *Az Európai Parlamenti választás összesített eredménye*. Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ep2014/877/877_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 3.

⁴⁸ *A Jobbik a második, bejutott az LMP, Gyurcsány a legnagyobb nyertes*. hvg.hu, 2014. május 26. http://hvg.hu/itthon/20140525_Nem_adtunk_sok_tiszteletet_Europanak_va. Letöltés ideje: 2014. november 3.

szerint ez, valamint az euroszeptikus pártok sikere fontos jele annak, hogy az emberek másfajta Európát szeretnék.⁴⁹ Bár az euroszeptikus és szélsőjobboldali, nemzeti mozgalmak térnyerése ténylegesen fontos eleme volt a 2014-es választásoknak,⁵⁰ a pártelnök kijelentése erősen vitatható. Az Európai Parlamenti választásokat teljesen más logika vezérli, mint akár az országgyűlési, akár az önkormányzati választásokat, így a különböző eredmények összehasonlítása nehézkes, és sokszor téves következtetések vonhatóak le belőlük. Mindezt tovább komplikálja az a tény, hogy a májusi választásokon nagyon alacsony volt a részvétel, ezért nem állíthatjuk azt, hogy az eredmények nagyobb torzítások nélkül tükröznék a magyar lakosság véleményét. Mindemellett májusban a baloldali pártok már külön-külön indultak el, így nem kell nagy matematikusnak lennünk ahhoz, hogy megállapítsuk, együttes eredményük jóval meghaladja a Jobbikra leadott szavazatok mértékét, vagyis téves az az elgondolás, amely az európai parlamenti választások eredményével kívánja alátámasztani a második erő koncepcióját.

Önkormányzati választások

Az önkormányzati választásokra 2014. október 12-én került sor.

A Republikon intézet saját módszertana alapján készített elemzés szerint a leadott szavazatok 51%-át a Fidesz szerezte meg, 17,1 százalékot ért el országosan a Jobbik, 15,3-at az MSZP, míg a DK 6,6, az Együtt-PM 4, végül az LMP pedig 2,9 százalékkal zárta a szavazást.⁵¹ A Jobbik szempontjából a 17,1% azt jelenti, hogy meg tudta tartani az általa vezetett települések többségét, egy megye kivételével a második legnagyobb párt lett a megyei közgyűlésekben, 9 településen pedig a párt által támogatott független jelölt nyert.

A párt az elmúlt négy évben igyekezett megerősödni városi szinten is, hiszen a 2010-es választások során elsősorban kicsi és közepes méretű településeken tudott polgármestert állítani, így összesen 12 települést vezethettek jobbikos polgármesterek a 2010-2014 közötti időszakban. Elmondható, hogy tényleges erősödés tapasztalható, hiszen októberben a Jobbik

⁴⁹ Vona Gábor és Dr. Morvai Krisztina *EP-választások utáni köszönőbeszéde*. 2014. május 25. <https://www.youtube.com/watch?v=iPmK7CJJPIQ>. Letöltés ideje: 2014. november 3.

⁵⁰ Nagyra húzik az EP-ben a szélsőjobboldal. hvg.hu, 2014. május 23. http://hvg.hu/vilag/20140523_Nagyra_nonek_az_EPben_a_szelsoseges_part. Letöltés ideje: 2014. november. 4.

⁵¹ A 2014-es önkormányzati választások összesített eredménye. A Republikon Intézet elemzése. <http://republikon.hu/elemezsek/a-2014-es-onkormanyzati-valasztasok-oesszesített-eredménye.aspx>. Letöltés ideje: 2014. november 12.

14 városban nyerte el a városvezetői címet, és ezek közül például Törökszentmiklós vagy Tapolca jelentősebb sikernek bizonyult.⁵²

A megyei közgyűléseket vizsgálva lényegében a Jobbik tekinthető a második politikai erőnek Magyarországon, hiszen egy megye kivételével mindenhol megelőzte a baloldalt. Ez az eredmény azonban nem tükrözi minden esetben a valóságot, mivel a megyei közgyűlésekre leadott voksok nem egyeznek meg a megyékben leadott szavazatok által meghatározott aránnyal. Ezek ugyanis nem tartalmazzák a megyei jogú városokban leadott szavazatokat, mivel ezekben a városokban a lakók csupán a polgármesterről és a képviselőtestületről döntenek, a megyei közgyűlés összetételébe nincsen beleszólásuk. Ennek hatására a megyei jogú városok nélküli összesítésben a jobboldal rendre jobban szerepel, mint a megye egészében, így elmondható, hogy a megyei közgyűlésekben a jobboldal felülreprezentált a baloldalhoz képest.⁵³

A fővárosi eredmények tükrében megállapítható, hogy a Jobbiknak Budapesten továbbra sem sikerült áttörést elérnie, hiszen egyetlen kerületben sem tudott polgármestert állítani, és a töredékszavazatként hasznosuló 40 ezer voks is csupán egyetlen helyet eredményezett Staudt Gábor számára a Fővárosi Közgyűlésben.⁵⁴

Vona Gábor az önkormányzati választások előtt azt nyilatkozta, hogy azért fontos, hogy jó eredményt érjenek el a választásokon, mivel ez dönti majd el, hogy lesz-e érdemi kihívója a Fidesznek 2018-ban, hiszen a kormányt sokkal könnyebb második helyről leváltani, mintha a harmadik pozíciót foglalnák el az országban.⁵⁵ A szavazást követően a Jobbik vezetősége pozitívan tekintett a jövőbe. „A Jobbik, ahol nyert, és ahol nem nyert, ott is konstruktív politikát fog folytatni. Ami a településnek és a megyének az érdeke, azt támogatni fogja, ami nem érdeke, azt nem fogja támogatni”- mondta a pártelnök az eredmények értékelésekor.

⁵² *Felemás eredményt hozott a Jobbik számára az önkormányzati választás.* pcblog.atlatszo.hu, 2014. október 13. <http://pcblog.atlatszo.hu/2014/10/13/felemas-eredmenyt-hozott-a-jobbik-szamara-az-onkormanyzati-valasztas/>. Letöltés ideje: 2014. november 12.

⁵³ *Mi várható a megyei közgyűlésekben?* Republikon Intézet elemzése. http://republikon.hu/media/16739/ri_megyei_kozgy.pdf. Letöltés ideje: 2014. november 12. 2. oldal

⁵⁴ *Felemás eredményt hozott a Jobbik számára az önkormányzati választás.* pcblog.atlatszo.hu, 2014. október 13. <http://pcblog.atlatszo.hu/2014/10/13/felemas-eredmenyt-hozott-a-jobbik-szamara-az-onkormanyzati-valasztas/>. Letöltés ideje: 2014. november 12.

⁵⁵ *Vona Gábor: A tét „óriási”.* hvg.hu, 2014. október 12. http://hvg.hu/itthon/20141012_Vona_Gabor_A_tet_oriasi. Letöltés ideje: 2014. november 12.

Emellett az előző két szavazáshoz hasonlóan, a megszokott retorikát használva, bejelentette, hogy 2018-ban ők lesznek a Fidesz legfőbb kihívói.⁵⁶

Az elmúlt időszakban a Jobbik által alkalmazott retorika hatására bekerült a köztudatba az az állítás, ami szerint a szélsőjobbboldali párt lett a második erő Magyarországon. Ez azonban egy erősen vitatható megállapítás, mert a százalékos eredmények gyakran hamis képet festenek, és csak torzítva képezik le a valóságot. Az országgyűlési választásokat vizsgálva például elmondható, hogy a Jobbik összességében rosszabbul szerepelt, mint az áprilisi választásokon, hiszen arányaiban kevesebb szavazatot kapott. Emellett ha a baloldali pártok egységes erőként léptek volna fel a Jobbik ellen, akkor csak 9 megyében előzte volna meg őket. Végül, de nem utolsó sorban, a fővárosban a Jobbik a 2010-es eredményét is alulmúlta. Ezek alapján egyáltalán nem nyilvánvaló, hogy a Jobbik lenne a második politikai erő Magyarországon. Természetesen nem vitatható, hogy a párt tovább erősödött az elmúlt négy évben, azonban véleményem szerint még legalább négy évre van szüksége ahhoz, hogy a második erő megnevezés ne csak retorikai fogás legyen, hanem egy valódi adatokkal alátámasztott tényné váljon.

Mindemellett úgy gondolom, fontos megemlíteni, hogy az önkormányzati választások sokkal nagyobb teret engednek a személyes tényezőnek, az egyén szerepének és a helyi viszonyoknak, és ezek az összetevők egyes esetekben fölülrhatják akár a pártszimpátiát is. Nyilván a fent említett tényezőket nem lehet elválasztani egymástól, így az sem lehetséges, hogy egyértelműen kijelentsük, egy adott polgármesteri cím elnyerése csak és kizárólag egy bizonyos személy vonzerejének köszönhető; emellett úgy vélem, hogy ez alapján kifejezetten jobbikos, fideszes, vagy mszp-s településekről sem beszélhetünk. Ugyanakkor az önkormányzati választások során sokszor presztízsértékű egy-egy polgármesteri szék elnyerése a pártok számára, függetlenül attól, hogy mely tényező játszotta a központi szerepet a sikerben.

A Jobbik számára az Ózdon elért győzelem mindenképpen kiemelkedő jelentőséggel bír, és a jövő szempontjából is meghatározó lehet. A dolgozat második fele ezért az ózdi jelenséget vizsgálja, és a kísérletet tesz a háttérben megbújó okok felderítésére.

⁵⁶ Csendes - Erdei Emese: „*Fidesz vagy Jobbik?*” - *Nagy tervek a Jobbiknál*. magyarnarancs.hu, 2014. október 13. <http://magyarnarancs.hu/valasztas2014/fidesz-vagy-jobbik-nagy-tervek-a-jobbiknal-92129>. Letöltés ideje: 2014. november 12.

Ózd városa

*„ Ennek tanulsága egyetlen dolog: ezt a gyárat a nyolcvanas évek derekán egyszerűen leírták [...] Miért kell Ózdot minden áron kiiktatni az ország vérkeringéséből, miért kell zsákvárost csinálni belőle? Miért kell olyan várost, ahonnan még a meszes kocsi is visszafordul, ha lóval hajtják. Miért kell halálra ítélni egy várost? Meg tudja ezt nekem mondani valaki, mert ez a város halálra lett ítéelve. ”*⁵⁷

A fenti idézet egy külső szemlélő számára talán túlságosan negatív képet fest Ózd városáról. Ez a pár sor nyilván egy szubjektív véleményt tükröz, és általa nem válik azonosíthatóvá egy egész város szemléletmódja. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy az idézet mégis nagyon jól meg tudja ragadni annak a létállapotnak a lényegét, amely a város legmeghatározóbb tulajdonságává vált az elmúlt 20-25 évben, ezért választottam a fejezet nyitányául.

Az Ózdi kistérség Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, az Észak-Magyarországi régióban helyezkedik el. Az ország 174 kistérsége közül a 13. leghátrányosabb helyzetű. A kistérségben három város és 26 község található, ezeknek össznépessége 72 ezer fő, akiknek mintegy 28 százaléka cigány származású. Ózd közel 34 ezer lakójával a régió negyedik legnépesebb városa, azonban a kistérség alapvetően aprófalvas szerkezetű: hét faluban 500 fő, további 18-ban 1000 fő alatti a lakosság száma. A kistérség egészére jellemző a népességfogyás, amelynek oka egyrészt a gyerekszám csökkenése, másrészt pedig az elvándorlás. Az itt élők ötöde 18 éven aluli, ez megközelítőleg 15 ezer gyermeket jelent. A 0-24 évesek közül 12 ezren kapnak rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt, ez azt jelenti, hogy a fiatalok és gyermekek többsége alacsony jövedelmi helyzetű családban él.⁵⁸

Ózd és térségének problémái elválaszthatatlanul összefonódtak a gyár elvesztésével. Ózdon nem csak egy gyár szűnt meg, hanem a kohászat és a bányászat eltűnésével a település gyakorlatilag az értelmét veszítette el, hiszen identitásának alapjául ez az iparág szolgált. A városban történelménél fogva nem alakult ki urbánus tradíció, intézményrendszerét, értékrendjét, az emberi kapcsolatokat gyakorlatilag mind-mind a gyár alakította ki,⁵⁹ így

⁵⁷ Bihari Sára – Csernaburczky Zsófia – Dobos Mária – Farkas Attila – Kósa Rita Diána

– Szeder Dóra Valéria: *A munkáslét és emlékezete Ózdon*. In: *Metszetek*. 2012/ 1. szám. http://metszetek.unideb.hu/files/2012_1_07_0.pdf. Letöltve: 2014. november 4. 80. oldal

⁵⁸ Ózdi kistérség, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Észak-Magyarországi régió. *Kistérségi helyzetelemzés*. Magyar Tudományos Akadémia Gyerekesély Programiroda, 2010. http://gyerekesely.eu/wp/wp-content/uploads/2014/09/kistersegi_tukor_ozd_0.pdf. Letöltés ideje: 2014. november 4. 4. oldal

⁵⁹ Fónagy János: *Fejlesztési Elképzelések Ózdon*. In: *Tér és társadalom*. 1997/ 3. szám. 113. oldal.

teljesen érthető, hogy annak bezárásával egy olyan mély gazdasági –társadalmi - kulturális válság jött létre, amelyen mind a mai napig nem sikerült túllendülni a településnek.

Érdemes megjegyezni, hogy a különböző típusú válságok itt egyszerre sújtják a népességet. Ezek a válságok egymásból következnek, sokszor láncszerűen kapcsolódnak a másikhoz, és igen hosszú távú társadalmi következményekkel járnak.⁶⁰ A legnagyobb problémát ma is a nagyszámú munkanélküliség, és az alacsony életszínvonal jelenti, így elsősorban ezzel a két tényezővel magyarázható a jelentős mértékű elvándorlás. További nehézséget okoz, hogy nemcsak a diplomás értelmiségiek, hanem a szakképzett munkásréteg is elköltözik Ózdról.⁶¹ Alapvetően gondot jelent, hogy azok a fiatalok, akik az érettségi után más városba mennek tanulni, meg sem próbálnak otthon munkát keresni. Legtöbbjük nagy valószínűséggel akkor sem térne vissza szülővárosába, ha biztos munkahelye lenne a diploma megszerzése után. A szegénység leírására kitűnő példa, hogy az ózdi kistérségen belül több település (Arló, Farkaslyuk) az MTA Gyerekszegénység Elleni Programjának keretében megvalósított felmérés szerint a szegénység mértékét jelző mutatók 1-től 10-ig terjedő skáláján 10 pontot kapott.⁶² A mélyszegénységben élők legnagyobb része cigány származású. A cigány népesség átlagos aránya helyi becslések szerint mintegy 28,2 százalék. A roma lakosság helyzetét jól példázza az Országos Cigány Önkormányzat által 2001-ben készített beszámoló. A jelentés szerint az egykor virágzó ózdi munkáskolónia, Hétes közel 70%-a leromlott állapotba került, s bár az épületek nagy része önkormányzati tulajdonú, ezek lakói 65%-ban jogcím nélküliek, 30%-ban pedig nem is ózdi illetőségűek, így a telepet gyakorlatilag olyan emberek lakják, akik a jogi kategóriákon kívül esnek.⁶³ Bár a 2001-es adatok elavultnak tűnhetnek, azonban az a sajnálatos tény, hogy azóta nemhogy javult volna, de inkább romlott a helyzet, a telepen a roma lakosság aránya mára 100%-os.

A fenti pár bekezdés megközelítőleg sem alkalmas Ózd helyzetének a bemutatására, hiszen jóval több tényező vizsgálatára lenne szükség, amelyet azonban a dolgozat keretei most nem tesznek lehetővé. Ennek a rövid összefoglalónak a valódi célja az volt, hogy rávilágítson, a

⁶⁰ Alabán Péter: *A vidék válságai. Az ipari válsághóza jelenségeinek összefüggései a rendszerváltozás után az észak-borsodi bányásztelepülések példáján.* In: Korall, 54. szám, 2014.119. oldal.

⁶¹ Alabán Péter: „Siktából az utcára”. *Ipari munkások az ózdi kistérség törésvonalain.* In: Korall, 49. szám, 2012. 90-91. oldal

⁶² Alabán Péter: *A vidék válságai. Az ipari válsághóza jelenségeinek összefüggései a rendszerváltozás után az észak-borsodi bányásztelepülések példáján.* In: Korall, 54. szám, 2014.127. oldal

⁶³ Alabán Péter: *A vidék válságai. Az ipari válsághóza jelenségeinek összefüggései a rendszerváltozás után az észak-borsodi bányásztelepülések példáján.* In: Korall, 54. szám, 2014.129. oldal

város tényleg komoly problémákkal küzd, és a róla festett lehangoló kép nem áll messze a valóságtól. Úgy gondolom, hogy teljes mértékben egyet lehet érteni azzal a kijelentéssel, hogy Ózd a rendszerváltás legnagyobb vesztesei közé tartozik. Sajnos ezt a véleményt a legtöbben osztják ezen a településen, és ez a reményvesztettség nagymértékben rányomja a bélyegét a közhangulatra is. Emellett sokszor úgy tűnik, hogy a városban jelen lévő problémákat nem igazán értik meg a döntéshozók és a politikusok, mert ami nekik csak egy szám vagy adat, az itt a valóság egy meghatározó szeletét jelenti. A városban ugyanis rendszerint olyan élethelyzetekkel, nehézségekkel szembesülnek az emberek, amelyekkel az ország más részein, vagy a fővárosban lehet, hogy egyáltalán nem is találkozónának. Mindezt azért tartottam fontosnak megemlíteni, mivel úgy vélem, hogy nagyban hozzájárulhatnak azoknak a tényezőknek, ösztönzőknek a megértéséhez, amelyek a választási döntések háttéréül szolgálnak a településen.

A Jobbik Magyarországért Mozgalom ózdi szervezete

A Jobbik Magyarországért Mozgalom ózdi szervezetét 2012-ben alapították újra, ugyanis a 2012 tavaszán Borsod-Abaúj-Zemplén megyében végbemenő feloszlatási hullám az ózdi alapszervezetet sem hagyta érintetlenül. A történetek magyarázatául Szegedi Csanád és Endrészik Zsolt konfliktusa szolgált, illetve az alapszervezetek sok esetben elégedetlenek voltak az országos vezetéssel.⁶⁴ Ezzel egy ideig úgy tűnt, hogy a Jobbik elveszítette legerősebb megyéjét, ez azonban csak egy átmeneti időszak volt, hiszen a 2014-es választások bebizonyították, hogy Borsod még mindig a párt egyik legjelentősebb bázisát jelenti.

A Jobbik ózdi újjáépítése már Janiczak Dávid, a szervezet helyi elnökének a vezetésével kezdődött meg, aminek során igen sikeresen szólították meg az ózdi lakosságot. A szervezetnek jelenleg 27 tagja van, erejük elsősorban szimpatizánsaikban rejlik. Eredményességük azzal a kiemelkedő mértékű aktivizmussal magyarázható, amivel semmilyen más párt nem rendelkezik a városban. Emellett tevékenységüknek igazán nagy lendületet adott a Roma Kulturális Központ elleni népszavazási kezdeményezés megszervezése.⁶⁵

⁶⁴ Matkovich Ilona: *Nekik már nem kell a Jobbik*. magyarnarancs.hu, 2012. május 30. <http://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/nekik-mar-nem-kell-a-jobbik-80271>. Letöltés ideje: 2014. november 4.

⁶⁵ Kovács István: *A Fidesz lenézte a Jobbikot, a balosok rá szavaztak – így vették be Ózdot*. magyarnarancs.hu, 2014. október 15. <http://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-fidesz-lenezte-a-jobbikot-a-balosok-raszavaztak-igy-vettek-be-ozdot-92173>. Letöltés ideje: 2014. november 4.

Az ózdi-képviselőtestület 2013 májusában elfogadta, hogy a Multifunkcionális Nemzetiségi és Roma Kulturális, Oktatási Központot Ózdon hozzák létre, miután több város, köztük Miskolc is kihátrált a központ terve elől.⁶⁶ A Jobbik helyi szervezete kezdetektől fogva ellenezte a tervet, mivel a véleményük szerint ezzel Ózd lett volna a cigányság fővárosa Magyarországon, emellett még több roma költözött volna az amúgy is sokak által megbélyegzett városba.⁶⁷

Véleményem szerint a helyi városvezetés nem a legjobb módon kommunikálta a kulturális központ ügyét, mivel nem tette világossá, hogy miről is szólt volna ez a program. Úgy gondolom, hogy alapvetően egy pozitív kezdeményezésről volt szó, amelyet elsősorban nem gazdasági szempontok alapján kellett volna megközelíteni. Azonban érdemes tisztázni, hogy szélesebb körű tájékoztatás és nagyobb mértékű pozitív kampány esetén is valószínű, hogy akadályokba ütközött volna a kulturális központ terve, így a városvezetés rossz kommunikációs stratégiáját nem lehet egészében az ügy bukásáért okolni. A Jobbik az említett téma révén pártszimpátiától függetlenül össze tudta fogni az embereket, mert roma lakossággal kapcsolatos negatív tapasztalatai szinte mindenkinek vannak, akik a városban élnek. Így a párt retorikájára jellemző egyszerű mondatot, miszerint: „*Ózd nem kér a Cigánysátorból!*”, az emberek többsége meghallotta, ezzel pedig éppen a választásokat megelőző évben igen széles körű támogatottságra tettek szert, és megszerezték szavazóbázisuk jelentős részét.

2014-es választások Ózdon

Országgyűlési választások

A Jobbik ózdi szervezetének országgyűlési választások előtti kampánytevékenysége jól beleillik a párt országos kampányába. 2014 februárjában lakossági fórumokat tartottak az Ózd környéki településeken Egyed Zsolt és Janiczak Dávid vezetésével. Az ózdi fórumra február 23-án került sor, ahol az érpataki modellről tartottak tájékoztatást, emellett erre az alkalomra

⁶⁶ Kovács István: *Ózd fogadja be a Miskolcra elzavart Roma Központot*. magyarnarancs.hu, 2013. május 9. <http://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/ozd-fogadja-be-a-miskolcrol-elzavart-roma-kozpontot-84702>. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁶⁷ *Az ózdiak nem kérnek többet a cigányok kultúrájából*. ozd.jobbik.hu, 2013. május 8. <http://ozd.jobbik.hu/content/az-%C3%B3zdiak-nem-k%C3%A9rnek-t%C3%B6bbet-cig%C3%A1nyok-kult%C3%BAr%C3%A1j%C3%A1b%C3%B3l>. Letöltés ideje: 2014. november 5.

Érpatak polgármesterét is meghívták.⁶⁸ Az érpataki modellt példaértékének tekinti az alapszervezet a város számára, ez később a polgármesteri programjukban is kiemelkedő szerepet játszik majd. Egy rendpárti rendszer meghonosítása ugyanis sok ember számára vonzó lehet Ózdon, hiszen a közbiztonság a városban jelen lévő problémák kritikus pontját képezi. Emellett eljutott a településre Vona Gábor álrúhás országjárása is, aki egy állatmenhelyen vállalt munkát.⁶⁹ Ez a lépés nyilván azt az országos tendenciát erősítette, ahogyan a Jobbik a választások előtt próbálta az emberibb arcát mutatni, és tompítani azon a radikális retorikán, amely ez idáig sok szavazót eltántoríthatott attól, hogy rájuk adja le a voksát. Ezt a politikai vonalat képviseli egyébként a Jobbik ifjúsági tagozata is Ózdon, amely különböző jótékonyági akciókkal segíti a párt népszerűsítését: „Az ózdi Jobbik és ifjai már sokadszorra bizonyítják, hogy számíthatnak rájuk a bajbajutottak, hiszen legutóbb hajléktalanokon segítettek adományokkal, előtte gyermekeknek gyűjtöttek játékokat, ezúttal viszont életet mentettek, egy arlóci család nagy-nagy örömére!”⁷⁰ Ez az idézet abból cikkből származik, amely bemutatja, hogyan segítettek egy család házi kedvencén az ifjúsági szervezet tagjai, azzal, hogy állatorvoshoz szállították az állatot.

Ózd a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei 3. számú egyéni választókerülethez tartozik, így a körzet egyéni képviselőjelöltje Egyed Zsolt volt,⁷¹ aki már 2010-2014-es időszakban is országgyűlési képviselőként tevékenykedett. Országgyűlési képviselői mandátumát a Jobbik Borsod-Abaúj-Zemplén megyei területi listájának 1. helyéről szerezte, mivel 2009 júliusától ő a Jobbik Magyarországért Mozgalom megyei elnöke Borsodban.⁷² A Jobbik egyéni jelöltje a választáson 12 148 érvényes szavazattal a második helyet szerezte meg a választókerületben Riz Gábor, a Fidesz-KDNP jelöltje mögött, ezzel összességében a szavazatok 29,64%-át

⁶⁸ *Lakossági fórum.* ozd.jobbik.hu.. <http://ozd.jobbik.hu/content/lakoss%C3%A1gi-f%C3%B3rumok-febru%C3%A1r>. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁶⁹ *Vona Gábor Ózdon – Álrúhában az állatmenhelyen.* ozd.jobbik.hu, 2014. február 25. <http://ozd.jobbik.hu/content/vona-g%C3%A1bor-%C3%B3zdon-%C3%A1ruh%C3%A1ban-az-%C3%A1llatmenhelyen>. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁷⁰ *Ismét jelesre vizsgázott emberségből a Jobbik Ózdon.* ozdimagazin.hu, 2014. július 5. http://ozdimagazin.hu/hirek-helyi_hirek-2014_07_05-ismet_jelesre_vizsgazott_embersegb_l_a_jobbik_ozdon_ezuttal_eletet_mentettek_, Letöltés ideje: 2014. november 8.

⁷¹ 412014, (11.26.) OEVB számú Határozat. http://www.ozd.hu/content/cont_52fcca8be8be61.51383863/4-2014-ii-26_oevb_hat_egyed_zsolt_nyilvantartasba_vetele_.pdf. Letöltve: 2014. november 8.

⁷² *Képviselőink: Egyed Zsolt.* Jobbik Magyarországért Mozgalom honlapja. <http://jobbik.hu/kepviseloink/egyed-zsolt>. Letöltés ideje: 2014. november 7.

nyerte el.⁷³ Mivel országos szinten a Jobbik egyéni szavazati aránya 20,39%,⁷⁴ ezért ez az eredmény mindenképpen pozitívan értékelendő a párt szempontjából. A Jobbik listás eredménye a megyében 29,47%,⁷⁵ tehát megyei szinten a szavazatok aránya lényegében megegyezik az ózdi választókerületben az egyéni jelöltre leadott voksok számával.

Ha 2010-es országgyűlési választások eredményeit összehasonlítjuk a 2014-es eredményekkel, akkor érdekes következtetéseket vonhatunk le. Azt mindenképpen megjegyezném, hogy az egyéni választókerületek átalakításával ez az összehasonlítás nem teljesen korrekt, azonban ha mindezt arra alapozzuk, hogy Ózd lakossága adja a szavazatok legnagyobb részét, akkor ez az egybevetés mégis bír némi relevanciával. 2010-ben a Jobbik egyéni jelöltje Kisgergely András volt, aki akkor a szavazatok 33,94%-t szerezte meg, és ezzel a második helyezett lett a körzetben. Az egyéni képviselői mandátumot Riz Gábor nyerte el a szavazatok 48,79%-val. Az MSZP jelöltje, Dr. Tóth István csupán a szavazatok 17,27%-át tudta megszerezni.⁷⁶ Ehhez képest a Jobbik 2014-ben összességében rosszabbul szerepelt (29,64%), de ugyanígy csökkent a Fidesz-KDNP-re leadott szavazatok aránya is (37,76%), míg a baloldal jelöltje, Nyakó István jobb eredményt ért el a szavazatok 24,76%-val.⁷⁷ Elmondható, hogy elsősorban a Fidesz jelöltje vesztetett sok szavazatot a 2010-es eredményekhez képest. A többi szavazat így arányosabban oszlott el a Jobbik és a baloldal jelöltje között. A Jobbik lényegében tartani tudta a 2010-es szavazati arányokat, és jóval közelebb került a Fidesz eredményéhez, hiszen a két párt közötti különbség 14.85%-ról 8.12%-ra csökkent.

Európai Parlamenti választás

Az Európai Parlamenti választás eredményeit nehézkes helyi szinten értelmezni. Ami elmondható a választással kapcsolatban az, hogy igen alacsony részvétel mellett (21,52%),

⁷³ *Borsod-Abaúj-Zemplén megye 03.számú egyéni választókerület (Ózd) eredménye.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁷⁴ *Borsod-Abaúj-Zemplén megye 03.számú egyéni választókerület (Ózd) eredménye.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁷⁵ *Az országgyűlési választások listás eredménye.* http://mno.hu/listas_eredmenyek_2014. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁷⁶ *A 2010. évi Országgyűlési Képviselő Választás 2. fordulója – 2010. április 25. Borsod-Abaúj-Zemplén megye 05. számú egyéni választókerületi eredménye.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/parval2010/354/354_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 8.

⁷⁷ *Borsod-Abaúj-Zemplén megye 03. számú egyéni választókerület eredménye.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 8.

Ózdon a Fidesz-KDNP-re leadott szavazatok aránya 43,91% volt, a Jobbik a szavazatok 22,61%-át szerezte meg, az MSZP pedig 15,41%-hoz jutott.⁷⁸ Látható, hogy a Fidesz majdnem kétszer annyi szavazatot szerzett meg, mint a Jobbik. Ebből azonban nem lehet érdemi következtetéseket levonni. Egyrészt az igen alacsony részvételi arány nem reprezentálja megfelelően az itt élők véleményét, másrészt pedig a kormánypárt győzelme véleményem szerint azzal is magyarázható, hogy Fidesz szavazói nagyobb arányban járultak a szavazóurnákhoz, mint a jobbikos szavazók. Emellett mivel a baloldali pártjai májusban már külön-külön indultak, azért az MSZP és a Jobbik közötti nagyobb szavazatkülönbség ezzel is magyarázható.

Önkormányzati választás Ózdon

A 2014-es önkormányzati választás ózdi eredménye sokak számára meglepetést jelentett az országban. A hangulatot fokozta, hogy a városban meg kellett ismételni a polgármester-választást, mivel az október 12-i eredményeket a Fidesz-KDNP jelöltje, Fürjes Pál nem fogadta el, és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Választási Bizottság pedig helyt adott a kérelmének.⁷⁹ Már az első választás eredménye is váratlanul érte az országos közvéleményt, amikor is a Jobbik jelöltje, a 27 éves Janiczak Dávid 66 szavazattal megelőzte Fürjes Pált, az előző időszak polgármesterét.⁸⁰ A november 9-i eredmények azonban még nagyobb meglepetést okoztak, ekkor ugyanis Janiczak Dávid majdnem „kétharmados” győzelmet aratott a városban,⁸¹ ezzel pedig pártja reményeit is fölülmúlta, és az önkormányzati választások talán legértékesebb presztízsgyőzelmét hozta el a Jobbik számára. A dolgozat következő részében azt fogom vizsgálni, hogy vajon mik lehettek ennek a nagyarányú győzelemnek a legfőbb okai, ezért elemzem Janiczak Dávid polgármesteri programját, emellett bemutatom az új polgármester személyét és kampánytevékenységét.

⁷⁸ *Európai Parlamenti választáson leadott szavazatok. Szavazóköri eredmények Ózd településen.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ep2014/877/877_0_index.html. 2014. november 8.

⁷⁹ *Meg kell ismételni a polgármester-választást Ózdon.* hvg.hu, 2014. október 22. http://hvg.hu/itthon/20141022_Meg_kell_ismetelni_a_polgarmestervalaszt. Letöltés ideje: 2014. november 8.

⁸⁰ Kovács István: *A Fidesz lenézte a Jobbikot, a balosok rá szavaztak, így vették be Ózdot.* magyarnarancs.hu, 2014. október 15. <http://magyarnarancs.hu/kis magyarorszag/a-fidesz-lenezte-a-jobbikot-a-balosok-raszavaztak-igy-vettek-be-ozdot-92173>. Letöltés ideje: 2014. november 7.

⁸¹ *Ózd a Jobbiké.* hvg.hu, 2014. november 9. http://hvg.hu/itthon/20141109_Ozd_a_Jobbike/. Letöltés ideje: 2014. november 9.

Janiczak Dávid, Ózd polgármestere

Janiczak Dávid 27 évesen nyerte el Ózd városának polgármesteri címét, ezzel 2014-ben az ország legfiatalabb városvezetője lett. A magát konzervatív értékrendűnek valló fiatalember érettségi után az Eszterházy Károly Főiskola média-kommunikáció szakán szerzett diplomát, emellett Miskolcon tanult fotózást. Tördelőszerkesztőként, marketingmenedzserként tevékenykedett és az arlói Suvadás Liget vezetőjeként dolgozott 2011 és 2013 között.⁸²

19 éves kora óta folytat közéleti tevékenységet, 2006-ban ugyanis a lengyel kisebbségi önkormányzat elnöke lett a településen. 2007-ben az országos kisebbségi választáson is megmérette magát, ahol ismételten sikerült mandátumot szereznie. 2010-ben már a Jobbik színeiben indult az önkormányzati választásokon, a 4. számú egyéni választókerületben 167 szavazatot gyűjtött össze, amivel ugyan megelőzte fideszes jelöltet, azonban a kerületben Mészáros Miklós, független jelölt szerezte meg a képviselői mandátumot. 2012-től a Jobbik helyi alapszervezetének az elnöke, az országgyűlési választások ózdi kampányfőnöke. Bár 2014-ben felkerült a Jobbik országos listájára, de az eleve reménytelen 148. helyről indult. 2014-től az Országgyűlés Hivatalában is dolgozott, ahol Egyed Zsolt munkáját segítette.⁸³

A választási győzelem éjszakáján az újdonsült polgármester a következőképpen nyilatkozott: *„Ez nem a 2014-es év utolsó választása volt, hanem a 2018-as választási szezon legelső választása. (...) a változást Ózdon kezdjük és végigvisszük az országon. Az ózdiakról fognak szólni a történelemkönyvek, hogy innen változtatjuk meg az országos politikát.(...) Bemutatják mindenkinek, hogy milyen ember az ózdi ember: hogy az ózdi emberrel nem lehet játszani, mert az ózdi ember becsületes, tisztességes és kiáll önmagáért és kiáll a városért, az egész hazáért.”*⁸⁴

Úgy vélem, hogy a beszédből kiragadott fenti pár mondat tökéletesen tükrözi, hogy mivel is tudta Janiczak Dávid meggyőzni az embereket az elmúlt pár hónapban. Egyértelmű, hogy

⁸² Kovács István: "Csak amit a Fidesz nem csinált meg" – Hogyan győzött a Jobbik Ózdon? hvg.hu, 2014. október 13. http://hvg.hu/itthon/20141013_Csak_amit_a_Fidesz_nem_csinalt_meg_Mive. Letöltés ideje: 2014. november 13.

⁸³ Ó lett Ózd polgármestere. index.hu, 2014. október 13. http://index.hu/belfold/2014/10/13/lengyel_kisebbsegibol lett_ozd_jobbikos_polgarmestere/. Letöltés ideje: 2014. november 8.

⁸⁴ Janiczak Dávid: az ózdiak akarata győzött. indavideo.hu, 2014. november 9. http://indavideo.hu/video/Ozd_2014_november_9_Janiczak_David_az_ozdiak_akarata_gyozott. Letöltés ideje: 2014. november 14.

elsősorban érzelmi mozgósítást alkalmazott, amely egyébként teljesen beleilleszkedik a Jobbik országos szintű tevékenységébe is. Az új polgármester a helyi viszonyokat kihasználva képes volt úgy megszólítani az Ózdon élőket, hogy azok szavaiból pont azt hallják meg, amire a leginkább szükségük van. A Jobbik által sokat propagált becsületes kisember kultusza itt valódi táptalajt talál magának, már csak a város történelmi hagyományaiból következően is, hiszen a településen és a környéken lakók meghatározó többsége olyan ember volt, aki kétkezi munkával kereste kenyerét, sokat dolgozott és szerény, de tisztességes körülmények között élte mindennapjait. A városban ezzel szemben nem alakult ki valódi értelmiségi réteg, és az itt lakókat nem igazán lehet táblázatokkal, számokkal és adatokkal meggyőzni, így az érvelés racionális módja nem biztos, hogy alkalmas egy választás megnyerésére. A korábbi polgármester, Fürjes Pál sokkal inkább a racionális megközelítés híve, műszaki végzettségű ember, aki ezt a fajta gondolkodásmódot polgármesterként is alkalmazta. Emellett ha a két jelölt kampánytevékenységét hasonlítjuk össze, akkor mindenképpen megállapítható, hogy a Fidesz kampánya messze elmaradt a Jobbikétól. Hiába voltak az elmúlt négy évben eredményeik, mert ezek az eredmények valahol megrekedtek a kommunikációs csatornáknak, ahhoz pedig semmiképpen sem voltak elégségesek, hogy olyan mértékben javítsanak az emberek közérzetén, hogy azok ismételten teljes bizalmat szavazzanak a számukra.

Fontos azt is megemlíteni, hogy Janiczak Dávid már a facebook-generáció tagja, és a választásokat megelőzően ezt kiválóan tudta kamatoztatni, nagyon jól meg tudta szólítani a fiatalokat. Az internetes kampány sikerét semmiképpen sem szabad alulértékelni, hiszen számos olyan esetet látunk arra a világra, ahol a közösségi oldalak használata nagy hatással volt a választások kimenetelére. Erre kitűnő példa, hogy a november 16-án a romániai elnökválasztás során győztes Klaus Iohannis nagyrészt facebookos kampányának köszönheti sikerét,⁸⁵ vagy a Beppe Grillo által vezetett 5 Csillag Mozgalom, - amelyet egyébként a világ első facebook pártjaként tartanak számon -, amely az interneten tartott népszavazást arról, hogy a mozgalom képviselői mely európai parlamenti frakcióhoz csatlakozzanak.⁸⁶ Janiczak Dávid facebookon vállalt aktivitása egyébként a választás után is megmaradt, minden nap rövid összefoglalóval jelentkezik a nap legfontosabb eseményeiről. Ez számára egyrészt az

⁸⁵ *Ponta elismerte a vereséget, Iohannis Románia új elnöke.* index.hu, 2014. november 16. http://index.hu/kulfold/2014/11/16/dobbenetes_holtverseny_a_roman_elnokvalasztason/. Letöltés ideje: 2014. november 17.

⁸⁶ *Beppe Grillo és Nigel Farage egy frakcióban.* index.hu, 2014. június 13. http://index.hu/kulfold/ep/hirek/2014/06/13/beppe_grillo_es_nigel_farage_egy_frakcioban/. Letöltés ideje: 2014. november 17.

átláthatóság és a nyilvánosság biztosításának egyik módját jelenti, másrészt pedig kiválóan alkalmas arra, hogy fenntartsa vele a személyes kapcsolatok látszatát, hiszen gyakorlatilag erre építette kampányát és népszerűségét. Az internet és a közösségi oldalak nagymértékű használata, szintén a Jobbik egyik jellemzője, hiszen a párt felemelkedése egybeesik az internet robbanásszerű fejlődésével, emellett a Jobbik rá volt kényszerítve, hogy létrehozza önmaga számára az alternatív nyilvánosság felületeit.⁸⁷

A jelenséget tovább vizsgálva kiemelkedő jelentőséggel bírt az a nagymértékű aktivizmus, amelyet Janiczak Dávid a kampány során alkalmazott. A nőknek virágot, a gyerekeknek lufit osztogatott, a Jobbik szimpatizánsai pedig napi szinten standoltak a városban. Ennek a széles körű jelenlétnek pozitív eredménye lett, mégpedig az, hogy közvetlen kapcsolatokat alakíthattak ki az emberekkel. Véleményem szerint a személyes meggyőzés sok szavazatot jelentett a Jobbik számára.

A nagymértékű online jelenlét mellett a fiatalok megszólításának egy másik módja volt, hogy a polgármester-jelölt tablót készített, amelyen 500 olyan fiatal szerepelt, akiknek el kellett hagynia a várost, mivel otthon nem találtak munkát. Bár ebben az esetben csupán egy gesztusértékű lépésről volt szó, de Janiczak Dávid ezzel jelezte, hogy érzékeny a fiatalok problémájára, míg a többi induló nem foglalkozott kiemelten a fiatalabb generáció helyzetével. Mindemellett az idősebb korosztály szimpátiáját is igyekezett elnyerni, például azzal, hogy ingyenes orvosi szűrővizsgálatot biztosított az ózdiaknak, és akinél valamilyen egészségügyi problémát észleltek, azt ingyenesen ellátták egy miskolci magánklinikán.⁸⁸

November 9-től a városban sokak szemében a Jobbik Magyarországért Mozgalom gyakorlatilag egyet jelent Janiczak Dávid személyével, ezért a párt szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír, hogy milyen mértékben tudja beváltani a hozzá fűzött reményeket és megvalósítani polgármesteri programját. A következő fejezetben így Janiczak Dávid programját elemzem majd, egy részről azt vizsgálva, hogy milyen szerepet játszottak a megválasztásában a programban felsorolt ígérek, másrészt, hogy előreláthatólag mit tud majd a gyakorlatban is kivitelezni a programpontok közül, harmadrészt pedig, hogy mennyire illeszkedik bele a program egésze a Jobbik országos szintű retorikájába.

⁸⁷ Jeskó József – Bakó Judit – Tóth Zoltán: *A radikális jobboldal webes hálózatai: Jobbik: egy network-párt természetrajza*. Politikatudományi Szemle, XXI/ I. szám. 2012.81-82. oldal

⁸⁸ Ő lett Ózd polgármestere. index.hu, 2014. október 13. http://index.hu/belfold/2014/10/13/lengyel_kisebbssegibol lett_ozd_jobbikos_polgarmestere/. Letöltés ideje: 2014. november 8.

Ózd – Magyarország mintavárosa. A polgármesteri program elemzése

Meggyőző érvek?

*„Ózdot egy több lábon álló könnyűipari, mezőgazdasági és turisztikai célállomássá kell fejleszteni, amiből a város minden lakója profitálhat akár közvetlenül, akár közvetetten. Emellett természetesen a gazdaság kereskedelmi oldalára is vannak terveink, csakúgy, mint a kultúra és a sport területére.”*⁸⁹ Az idézet az önkormányzati program bevezetőjéből származik, és jól példázza annak egyik legjellemzőbb vonását, azt, hogy látszólag az élet szinte minden területét megpróbálja átfogni, és nem törekszik arra, hogy kihangsúlyozza a legfontosabb témákat. Így 32 oldalon keresztül tájékozódhatunk a kereskedelemről, a mezőgazdaságról, technológiáról, a letelepedők támogatásáról, az oktatásról, a sportról és kultúráról, turizmusról, a cigányság helyzetéről, közbiztonságról, az elszámoltatás kérdéséről, a közlekedésről és a városképről.

Elsőre talán úgy tűnhet, hogy ez a program éppen azért lehetett sikeres a választók meggyőzése szempontjából, mivel mindenki megtalálhatta benne azt, amit fontosnak tart a város fejlődése érdekében. Más részről az is lehetséges, hogy sokak számára éppen az lehetett a szimpatikus, hogy valaki a lehetőségek városaként írja le Ózdot. Véleményem szerint azonban másfajta megközelítést kell alkalmaznunk, ha azt szeretnénk megérteni, hogy miben rejlett a program legfontosabb vonzereje. A kampány során a leginkább kiemelt pontok mind a jobbikos, mind pedig a fideszes jelölt részéről a munkahelyteremtés, a közbiztonság javítása és a társadalmi megbékélés voltak. Véleményem szerint ezek a kérdések azok, amelyek a legtöbb érdeklődést váltották ki a szavazókból, a városterv többi része inkább arra szolgált, hogy a komolyabb témákat is pozitívabb környezetben ábrázolhassák.

Ami igazán nagy hatással lehetett a városlakókra, az a munkahelyteremtés gondolata volt, hiszen ez egy lassan negyed évszázados probléma orvoslását jelentené. Figyelemre méltó, hogy a program különálló, ezzel a címmel rendelkező fejezetet nem tartalmaz. Azonban ha egyenként végigvesszük a fejezeteket, akkor világossá válik, hogy gyakorlatilag minden témával kapcsolatban potenciális munkalehetőségeket fogalmaz meg a városterv. Így például felveti egy ózdi nagyáruház ötletét, amelyben csak a helyi termelők és vállalkozók kapnának értékesítési lehetőséget a multinacionális vállalatokkal szemben. A munkahelyteremtéssel

⁸⁹ Ózd, Magyarország Mintavárosa. A Jobbik Magyarországért Mozgalom Ózdi Alapszervezetének önkormányzati programja. 2014.
http://ozd.jobbik.hu/sites/default/files/users/ozd_magyarorszag_mintavarosa.pdf. Letöltés ideje: 2014. november 14. 4. oldal.

kapcsolatban kiemelkedő szerepet szán a mezőgazdaságnak. Példának hozza, ha a városban beindulna a szőlőtermesztés, akkor palackozó üzem létrehozására adódna lehetőség. A megújuló energiaforrások használatáról szóló fejezetben azt emeli ki, hogy az energiaerdők létesítése és brikettek gyártása a szakképzetlen munkaerő számára jelentene munkahelyeket. Érdekes, hogy a program csak egy pontot szán a kedvező vállalkozási klíma megteremtésének, és ennél is a kedvező munkafeltételek létrehozásáról beszél, tehát inkább azt fogalmazza meg, hogy mit vár a város egy ott letelepedni kívánó vállalkozótól, és nem azt fejt ki, hogy milyen kedvezményekkel kívánja letelepedésre ösztönözni őket.

Úgy vélem, hogy a program összességében a városi autonómiát hangsúlyozza a munkahelyteremtés szempontjából, és bár nem tartalmaz ilyen kijelentést, de mégis azt sugallja, hogy nincs szükség külső segítségre ahhoz, hogy Ózd városa talpra álljon. Érdekes az is, hogy csak nagyon kevés utalást tartalmaz a közmunka-programmal kapcsolatban, sokszor úgy tűnik, mintha nem is számolna ezzel a lehetőséggel. Véleményem szerint a program elsősorban a lehetőségekről beszél, arról, hogy ezek mennyire valósíthatóak meg, vagy mennyi valóságalappal rendelkeznek, nem nyilatkozik. A való életben azonban a polgármester sokkal pragmatikusabban áll a dolgokhoz, napi szintű beszámolóiban igen gyakran tesz említést arról, hogy éppen mely befektetőkkel, cégekkel tárgyalt az adott napon. Bár a munkahelyteremtést vizsgálva a programban megfogalmazott célok és a valóság ugyan elválík egymástól, mivel azonban a választók a tényleges eredményeket értékelik, így egyáltalán nem biztos, hogy a későbbiekben csalódní fognak a polgármesteri ígéretekben.

A közbiztonság kérdésének a kezdetektől fogva kiemelkedő szerepet szántak az önkormányzati programban. Mivel ez egy nagyon érzékeny problémát jelent a városban, ezért lehet sikeres a tervre jellemző szélsőséges hangnem: *„A megyei és helyi rendőri vezetőkkel szorosan együttműködve oda kell hatni, hogy a rendőrség belső szerkezete átalakuljon. A jelen állapotok ismeretében, vagyis a kormány és pártórséggé zűllesztett rendőrség tekintetében ez sem lesz könnyű feladat, megvalósítása hosszabb időt fog igényelni.”* (...) *„Meg kell szűntetni azt a gyakorlatot, miszerint a bűnelkövetők származása, vagyoni helyzete, vagy politikai hovatartozásának függvényében történnek az eljárások, vagyis ezek a tényezők mentességet biztosítanak az ilyen bűnelkövetőknek.”*⁹⁰ Ez a politikailag nem éppen korrekt megfogalmazás ahelyett, hogy elijesztené a szavazókat, sok szempontból inkább meggyőzővé

⁹⁰ Ózd, Magyarország Mintavárosa. A Jobbik Magyarorszáért Mozgalom Ózdi Alapszervezetének önkormányzati programja. 2014.

http://ozd.jobbik.hu/sites/default/files/users/ozd_magyarorszag_mintavarosa.pdf. Letöltés ideje: 2014. november

teszi számukra a programot. A közbiztonság fejlesztése ugyanis az elmúlt 15 év folyamatosan napirenden lévő projektje, jelentős előrelépések azonban nem történetek ezzel kapcsolatban. Ha Ózd szerepel az országos médiában, akkor majdnem biztos, hogy valamilyen közbiztonsággal kapcsolatos negatív esemény révén került bele a hírekbe. Mivel ez a tényező nagyban hozzájárul az életminőség megítéléséhez, ezért igazából az elmúlt jó néhány év eredménye az, hogy a szavazók jelentős része már csak a radikálisabb megoldásban látja a valódi alternatívát.

A harmadik lényeges pont a roma lakosság helyzetével foglalkozik, és a társadalmi megbékélést irányozza elő. Itt szintén a szélsőséges retorika és a gyakran végletes gondolkodásmód az, ami a leginkább jellemző. Bár szinte minden bekezdésben megjelenik az mondat, hogy a Jobbik nem rasszista, és nem a bórszín, hanem az építő és a romboló elemek alapján tesz különbséget a lakók között, azért emberi jogi szempontból nem kis kívánnivalót hagy maga után a szöveg: *„Amennyiben ez nem működik, úgy kijelenthető, hogy az adott kisebbség társadalmi együttélésre alkalmatlan, ezért ameddig köreinkben marad, kiemelten megfigyelendő és büntetendő elem.”*⁹¹ Úgy vélem, hogy a program ezen része azért lehet sikeres, mivel a valódi megoldás látszatát kelti. Konkrét példát is állít a szavazó elé, mivel az Érpataki modell Ózdra fordításáról beszél, bizonyítva ezzel, hogy a rendpártiság megvalósítható és nem csak egy légből kapott ötlet. Jellemzője még, hogy bár a „kimondjuk, megoldjuk” retorikáját követi, úgy próbálja tompítani a radikalizmust, hogy közben a közmegegyezés fontosságát hangsúlyozza. Emellett bár a szélsőséges megoldás lehetőségét is felveti, csak homályosan utal arra, hogy milyen eszközökkel valósítaná meg a radikális elképzelést. Úgy vélem, hogy a program ezen része tényleg szélsőségekbe csap át és nem nélkülözi a rasszista beszédmódot. A polgármester azonban tisztában van vele, hogy mit engednek meg számára a törvények és milyen határokon belül mozoghat, így a következő öt évben beszédmódjában valószínűleg továbbra is radikális marad, de tetteit semmiképpen sem a radikalizmus jellemzi majd.

⁹¹ Ózd, Magyarország Mintavárosa. A Jobbik Magyarországért Mozgalom Ózdi Alapszervezetének önkormányzati programja. 2014.

http://ozd.jobbik.hu/sites/default/files/users/ozd_magyarorszag_mintavarosa.pdf. Letöltés ideje: 2014. november

Mi marad a valóságban?

A polgármesteri programmal kapcsolatban kezdetektől fogva az egyik legfontosabb kérdés az volt, hogy milyen mértékben valósíthatóak meg a benne foglalt ötletek. Fürjes Pál például azt a kritikát fogalmazta meg, hogy a program kivitelezése 65 milliárd forintba, azaz Ózd 45 évnyi adóbevételébe kerülne.⁹²

A program jó néhány olyan fejezettel rendelkezik, amellyel kapcsolatban nem lett volna mélyreható kutatásokra szükség ahhoz, hogy rájöjjenek a kivitelezhetetlenségére. Kitűnő példa erre a nappali tagozatos felsőoktatási intézmény létrehozásának ötlete, amely egy teljesen lehetetlen elképzelés. Egyrészt szembe megy az országos tendenciákkal, másrészt pedig szerintem azon a hibás feltételezésen alapszik, hogy azért nem maradnak fiatalok a városban, mert Ózd nem rendelkezik felsőoktatási intézménnyel. Ugyanennyire értelmetlen közoktatással foglalkozni, hiszen ezek az intézmények már kikerültek az önkormányzati hatáskörből. Szintén megkérdőjelezhető szélrózsművek ötlete egy dombokkal védett városban, vagy ózdi Szabadalmi Hivatal alapításáról beszélni, amikor jelenleg egyetlen egy ózdi találmány létezéséről sem tudunk. Úgy gondolom, hogy a fenti néhány példa jól tükrözi, hogy objektív szemmel vizsgálva a program legnagyobb része nem valósítható meg a következő öt évben.

Véleményem szerint azonban nem ez fogja meghatározni, hogyan értékelik majd a polgármester tevékenységét a szavazók. A következő öt évet a választók az előző részben említett három pont alapján fogják megítélni. Tehát azt fogják figyelni, hogy létrejönnek-e új munkahelyek, csökken-e a munkanélküliség, javul-e a közbiztonság, és hogy tényleg kompetensnek bizonyul-e a Jobbik a roma helyzet megoldásában. Az ezzel a három kérdéssel kapcsolatos eredményeket, vagy azok hiányát az ózdiak minden nap tapasztalják majd, és minden nap szembesülnek vele. Valószínűleg azt senki sem fogja felróni a polgármesternek, hogy nem hozott létre hidropóniás növénytermesztést a városban, azonban ha közbiztonság nem javul, vagy nem az elvárt mértékben történik ez a javulás, az komoly csalódást fog okozni a szavazóknak. Ezek alapján úgy gondolom, hogy Janiczak Dávid a következő időszakban ezekre a pontokra fog majd koncentrálni, hiszen azzal ő is tisztában van, hogy ezek nemcsak öt, hanem akár huszonöt évre is elegendő feladat elé állítják a városvezetést.

⁹² *Újraszámolást fontolgat az ózdi Fidesz.* hir24.hu, 2014. október 13. <http://valasztas2014.hir24.hu/valasztasi-hirek/2014/10/13/ujraszamlalast-fontolga-az-ozdi-fidesz/>. Letöltés ideje: 2014. november 14.

Mennyire „jobbikos” a program?

Véleményem szerint a Jobbik Magyarországért Mozgalom ózdi alapszervezetének önkormányzati programja teljes mértékben a párt által országos szinten is alkalmazott retorikát és tartalmi elemeket tükrözi.

Ilyen elemre kitűnő példaként szolgál a rendpártiság. A program egyértelműen rendpárti célokat fogalmaz meg, gondoljunk csak az Érpataki Modell Ózdra fordítására, vagy a közbiztonság javítását célzó intézkedések sorára. Nagy hangsúlyt fektet a városőrség, mezőőrség megszervezésére, ezek segítségével pedig a bűnöző elemek kiszűrésére.

Szintén nagyon fontos közös pont a cigánykérdés megoldása. Ahogyan a Jobbiknak ez adta a kezdeti lökést az országos szintű bázis kiépítéséhez, úgy a helyi alapszervezet pedig az ún. „Cigánysátor” elleni népszavazási kezdeményezéssel szerezte meg szavazótáborát jelentős részét. Az „igazság” kimondása, az ezzel a témával kapcsolatos „őszinteség” a Jobbik ózdi alapszervezetének is az egyik legjellemzőbb eleme. Emellett az az elv, amely szerint segély helyett munkát kell biztosítani a cigányságnak, a vissza kell őket vezetni a munka és törvények világába, teljes mértékben érvényesül a helyi programban is.

A Jobbikra jellemző elitellenesség szintén megfigyelhető a programban: *„A város vezetése szolgálat. A város vezetése nem megy vezetők nélkül, de vezetettek nélkül sem. A város vezetése magában semmit sem ér, ha nem áll mögötte a lakosság.”*⁹³ Ahogyan országos szinten a párt az előző 25 év politikai elitjét okolja Magyarország helyzetéért, úgy Janiczak Dávid a helyi vezetést tartja felelősnek azért, hogy a város még mindig ugyanazokkal a problémákkal küzd, mint 25 évvel ezelőtt. Emellett mivel a Jobbik még nem volt hatalmon a városban, ezért a tiszta politikai erőként tud fellépni a településen.

A nacionalizmus ugyanígy megjelenik az ózdi programban, mint az országos szintű politikában. Többször előkerül az a gondolat, hogy büszkének kell lennie a városban élőknek arra, hogy ózdiak, hiszen olyan értékeket képviselnek, amiket más városok nem tudhatnak a magukénak. De nemcsak az itt élő emberek értékesek, hanem azok a természeti kincsek is, amelyek körül veszik őket, és amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni, mert hasznosítani lehet őket például a turizmus szempontjából.

⁹³ Ózd, Magyarország Mintavárosa. A Jobbik Magyarországért Mozgalom Ózdi Alapszervezetének önkormányzati programja. 2014.

http://ozd.jobbik.hu/sites/default/files/users/ozd_magyarorszag_mintavarosa.pdf. Letöltés ideje: 2014. november

Szintén a közös elemek közé tartozik a globalizáció-ellenesség. Jó példa erre a programból az ózdi nagyáruház ötlete, amely a multinacionális cégek ellenében szerveződne a városban. A helyi program egy kicsit olyan, mintha a protekcionizmust városi szinten kívánná megvalósítani. Azt kívánja sugallni, hogy Ózdon gyakorlatilag minden megtalálható, amire az embereknek szükségük lehet, hiszen a mezőgazdaság, ipar, turizmus, kultúra mind-mind jelen van a településen. Mindez a „mintavárost” számomra a történelmi Magyarország idealisztikus képéhez teszi hasonlónak.

Összességében elmondható, hogy a Janiczak Dávid által létrehozott mintaváros program a Jobbikra jellemző alapokon nyugszik, retorikájában pedig az egyszerű, szélsőséges elemekben gazdag közlésmód jelenik meg.

Zárás

Dolgozatom végéhez közeledve úgy vélem, hogy a tanulmánynak sikerült megvalósítania a bevezetőben megfogalmazott célokat. Ennek során a fogalmi szintről eljutottunk a konkrétumig, vagyis a Jobbik Magyarországért Mozgalom ózdi sikerének elemzéséig. Mindezen keresztül pedig a párt országos szintű tevékenységét is bemutatta a dolgozat, hiszen nem lehet anélkül a helyi alapszervezet munkáját értékelni, hogy ne ismernénk a Jobbik egész országra kiterjedő céljait, programját és általánosságban vett jellemzőit. Azáltal, hogy mélyrehatóan tanulmányoztam a párt ózdi alapszervezetét, sokkal közelebb kerültem a Jobbik jelenségének megértéséhez is.

Úgy vélem, hogy a kutatás folyamán kezdeti hipotézisem igazolást talál. Először is azt állítottam, hogy a Jobbik Magyarországért Mozgalom november 9-i önkormányzati választásokon elért ózdi sikere elsősorban nem a párt országos szintű erősödésével magyarázható, hanem sokkal inkább helyi viszonyok és személyes tényezők által generált győzelemről van szó. Véleményem szerint ezt a dolgozatnak több ponton is sikerült alátámasztania.

A Jobbik helyi alapszervezetének újjászervezése nagyon sikeresnek bizonyult. Élére egy olyan fiatal, dinamikus vezető került, mint Janiczak Dávid, aki úgy vélem, hogy egy valamiben biztos, hogy nagy tehetséggel rendelkezik, ez pedig nem más, mint a kommunikáció. Erre kitűnő példa a választási kampányok levezetése során mutatott aktivizmus, vagy a Roma Kulturális Központ elleni népszavazási kezdeményezés megszervezése. Nincsenek kétségeim afelől, hogy ez a remek kommunikációs képesség nagy segítségére szolgál majd az elkövetkezendő öt évben is.

Más részről Ózd egy olyan település, amely kiváló helyszínéül szolgálhat a Jobbik erősödésének, hiszen olyan válságokkal, problémákkal küzd, amelyek tökéletes visszhangot találnak a Jobbik politikájában. A roma népesség magas aránya, a rossz gazdasági helyzet, a nagymértékű szegénység és a város történelmi hagyományai mind-mind olyan tényezők, amelyek remek táptalajt jelentenek ennek a növekvő tendenciának.

Mindemellett úgy gondolom, nagyban hozzájárult az is a sikerhez, hogy Janiczak Dávid személyében az emberek nemcsak a jobbikos politikust és a párt által megfogalmazott célokat látták, hanem egy olyan fiatalembert is, akinek semmi köze a régi városvezetői elithez, és aki az eddigiektől teljesen eltérő vezetői stílust alkalmaz majd. A lakók szemében az új polgármester egy olyan becsületes és tisztességes ember képében tűnik fel, aki még nem okozott csalódást számukra és nem lehet az elmúlt 25 év problémáiért okolni, hiszen maga is csak 27 esztendő. Ugyanígy a Jobbik is a tiszta erőt képviseli nemcsak Ózdon, hanem Magyarországon is. Hozzájuk még nem kapcsolódnak beváltatlan ígéretek, ők még nem okoztak csalódást bizonyos társadalmi csoportoknak, hiszen sosem rendelkeztek a kormányzáshoz elegendő hatalommal. Úgy vélem, hogy a Jobbik ebben az értelemben vett érintetlensége összekapcsolódott Janiczak Dávid jelenleg még sokaknak hibátlannak tűnő jellemével. A két tényező nagymértékben erősítette egymást, és egy olyan vezető kezébe adta a döntés jogát, aki a tökéletesen tiszta lapot jelenti Ózd városának életében.

Tehát összességében egyetérthetünk azzal az állítással, hogy az ózdi győzelem nem elsősorban a Jobbik Magyarországért Mozgalom országos szintű erősödésével magyarázható, és nem tekinthető olyan történelmi sikernek, amely áttörést jelentene a párt szempontjából. Bár a növekedési tendencia nem vitatható, úgy vélem, hogy az országgyűlési választáson elért eredmények még mindig sokkal korrektebben tükrözik a Jobbik ózdi helyzetét, mint a polgármester-választáson leadott szavazatok aránya.

A bevezetőben azt a véleményt is megfogalmaztam, kételkedem abban, hogy a Jobbik hosszú távon átvenné a vezető szerepet a Fidesztől a városban. Ezt az állításomat azonban most árnyalni szeretném. Az elmúlt egy hónapban Janiczak Dávid személye szinte összeforrott a Jobbik Magyarországért Mozgalommal. Ez alapján úgy vélem, hogy az, hogy következő öt évben hogyan látja el a polgármesteri feladatait és milyen eredményeket tud felmutatni, nagyban hozzájárul majd ahhoz, hogyan ítélik meg a Jobbikot a térségben. Abban az esetben, ha sikeres lesz, akár az is elképzelhető, hogy a következő országgyűlési választások során jobbikos képviselőjelölt nyerjen mandátumot az egyéni választókerületben. Ha azonban csalódást okoz a választóknak, akkor akár többen el is fordulhatnak a párttól, és így csökkentheti a Jobbik esélyeit a következő választási szezon alkalmával.

Mindemellett érdemes azt is elmondani, hogy az a több mint 10 ezer szavazat, amelyet Janiczak Dávid a polgármester-választás során szerzett, nem mind őt támogató szavazat volt, hiszen nehéz lenne elhinni, hogy alig három hét alatt támogatottsága majdnem 5000 vokssal nőtt. Úgy gondolom, hogy a megismételt választás során sokan nem rá szavaztak, hanem sokkal inkább a Fidesz elleni protest szavazatot adtak le. Jó néhány embernek nem igazán tetszett, hogy a Fidesz megóvta a választási eredményeket. Mindennek inkább az lett az eredménye, hogy a szavazók nem a Jobbikot tartották tisztességtelennek, hanem e helyett felerősödtek azok a hangok, amelyek a Fidesz választási csalásairól beszéltek. A kormánypárt amúgy sem rózsás helyzetét tovább rontotta az ebben az időszakban kialakuló belpolitikai botrány: az internetadó, a kitiltási botrány és az ehhez kapcsolódó tüntetések mind-mind hozzájárultak a helyi Fidesz negatív megítéléséhez.

A baloldal ebben a küzdelemben nem játszott nagy szerepet. Több cikluson keresztül is MSZP-s polgármesterek álltak a város élén, nekik azonban nem igen sikerült beváltaniuk a hozzájuk fűzött reményeket. Ha mindehhez hozzáadjuk a baloldal országos szintű erőtlenségét, akkor nem érdemes azon csodálkozni, hogy csak ennyire kevés embert tudtak megmozgatni a polgármester-választás során. Így valószínű, hogy a baloldali szavazók jelentős része a második fordulóban úgy gondolta, hogy mivel az MSZP jelöltjének úgyszincs semmi esélye a győzelemre, így még mindig jobban jár akkor, ha a Jobbikot választja, mintha a Fidesz mellett tenné le a voksát.

Amit még a legvégén hozzátennék a dolgozathoz, hogy a jövőben a képviselő-testület fideszes többsége egyfajta kibújási lehetőséget biztosít a polgármester számára. Ha ugyanis nem tud olyan eredményeket felmutatni, amelyeket elvárának tőle, akkor a sikertelenség okát magyarázhatja azzal, hogy hiába próbált konstruktívan együttműködni az ellenzékkal, a Fidesz részéről nem tapasztalt ilyen hajlandóságot, és ez nagyban akadályozta őt a tervei megvalósításában. Emellett a másik észrevételem az, hogy bármilyen eredményeket is fog elérni az új polgármester, azt biztos állíthatom, hogy nagyon jól fogja kommunikálni azokat, így akár az is elképzelhető, hogy nincs is szükség akkora mértékű változásra ahhoz, hogy a következő ciklus sikeresnek tűnjön a választók szemében.

A dolgozat elkészítése során felismertem, hogy mennyire értékes lehet, ha olyan témát választ az ember, amelyhez születésétől fogva kötődik. Valószínűleg így teljesen más lett a kutatásom eredménye, mintha külső szemlélőként vizsgáltam volna az eseményeket. Lehet, hogy az érzelmi kötődés miatt helyenként szubjektív véleményt tükröz a dolgozat, de az a véleményem, hogy sokkal jobban megérthetjük kutatási témánkat akkor, amikor mi is részesei

vagyunk annak, és tényleges tapasztalatokkal rendelkezünk róla, mintha csak könyvekből tájékozódnánk az adott jelenségről. A vizsgálódás nagyon fontos hozadéka tehát az, hogy megfogalmazódott bennem, hogy milyen témákkal érdemes a jövőben foglalkoznom, és hogy milyen módszerekkel szeretném majd megközelíteni azokat. Végül, de nem utolsó sorban, rengeteget tanultam a helyi viszonyokról, a szülővárosomról, és sok olyan dolog tudatosult bennem, amely bár eddig is életem részét képezte, de valahogyan mégis elkerülte a figyelmemet, vagy nem láttam a hozzá kapcsolódó tényezők közötti összefüggéseket.

Most azt mondhatnám, hogy az utazásunk véget ért, hiszen a dolgozatom elérte a végpontját, levontuk a konklúziót és megfogalmaztuk a jövőre vonatkozó következtetéseket. A valóságban azonban az újdonsült polgármester csak pár napja tette le az esküjét és kezdte meg városvezetői tevékenységét. Egy polgármester-választás megnyerése persze nagy eredménynek tekinthető, a valódi munka azonban csak most indul el a városban. A következő öt év, úgy gondolom, hogy sokkal komolyabb feladatok elé állítja majd Janiczak Dávidot, mint amilyeneket az előző pár hónapban bármikor is tapasztalt. Az utazás tehát nem ért véget, hanem csak most kezdődik el.

Felhasznált irodalom:

1. Alabán Péter: „Siktából az utcára”. *Ipari munkások az ózdi kistérség törésvonalain*. In: Korall, 49. szám, 2012.
2. Alabán Péter: *A vidék válságai. Az ipari válságzóna jelenségeinek összefüggései a rendszerváltozás után az észak-borsodi bányásztelepülések példáján*. In: Korall, 54. szám, 2014.
3. Anderson, Benedict: *Elképzelt Közösségek*. Budapest, L' Harmattan Kiadó, 2006.
4. Bayer József: *Jobboldali radikalizmus és populizmus Közép-Európában*. In: Bayer József – Kiss Balázs: *Trendváltások: Tanulmányok*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2003.
5. Bíró Nagy András - Róna Dániel: *Tudatos radikalizmus: a Jobbik útja a parlamentbe: 2003-2010*. In: Lánczi András (szerk.): *Nemzet és radikalizmus: egy új pártcsalád felemelkedése*. Budapest, Századvég, 2011.
6. Filippov Gábor: *A név kötelez*. In: *Politikatudományi Szemle*, XX/3. 2011.
7. Fónagy János: *Fejlesztési Elképzések Ózdon*. In: *Tér és társadalom*. 1997/ 3. szám.
8. Jeskó József – Bakó Judit – Tóth Zoltán: *A radikális jobboldal webes hálózatai: Jobbik: egy network-párt természetrajza*. In: *Politikatudományi Szemle*, XXI/ I. szám. 2012
9. Juhász József – Tóth Péter: *A szélsőjobboldal, a jobboldali radikalizmus és a populizmus előretöréseinek okai*. In: *Európai Tükör*, XIII. évf./ 4. szám, 2008.
10. Karácsony Gergely - Róna Dániel : *A Jobbik titka*. In: *Politikatudományi Szemle*, XIX/1. 2010.
11. Mudde, Cas: *The ideology of the extreme right*. New York, Manchester University Press, 2000.
12. Ránki György (szerk.): *Magyarország története 1918-19, 1919-1945*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1984. 811-813. oldal
13. Szinai Miklós: *A magyar szélsőjobboldal történelmi helyéhez*. In: Feitl István: *Jobboldali radikalizmus tegnap és ma*. Budapest, Politikatörténeti Alapítvány, 1993.
14. Tóth András: *Válság, radikalizálódás és az újjászületés ígérete: a Jobbik útja a parlamentbe*. In: Enyedi Zsolt - Szabó Andrea - Tardos Róbert: *Új képlet: a 2010-es választások. Magyarországon* Budapest, DKMKA, 2011.

Internetes tartalmak:

1. *A 2010. évi Országgyűlési Képviselő Választás 2. fordulója – 2010. április 25. Borsod-Abaúj-Zemplén megye 05. számú egyéni választókerületi eredménye.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/parval2010/354/354_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 8.
2. *A 2014-es önkormányzati választások összesített eredménye.* A Republikon Intézet elemzése. 2014. <http://republikon.hu/elemzesek/a-2014-es-onkormanyzati-valasztasok-oesszesített-eredménye.aspx>. Letöltés ideje: 2014. november 12
3. *A Fidesz tábort harapdálta az erősödő Jobbik.* hvg.hu, 2014. április 8. http://hvg.hu/itthon/20140409_Jobbik_eredmeny_masodik_hely. Letöltés ideje: 2014. november 3.
4. *A Jobbik a második, bejutott az LMP, Gyurcsány a legnagyobb nyertes.* hvg.hu, 2014. május 26. http://hvg.hu/itthon/20140525_Nem_adtunk_sok_tiszteletet_Europanak_va. Letöltés ideje: 2014. november 3.
5. Albrecht, Jean Philipp: *A szélsőjobboldal Európában. Szélsőjobboldali és jobboldali populista képviselők az Európai Parlamentben.* 2013. <http://www.janalbrecht.eu/fileadmin/material/Dokumente/20130108-GE-rechtsaussenWEB-HU-01.pdf>, Letöltés ideje: 2014. szeptember 12.
6. *Az Európai Parlamenti választás összesített eredménye.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ep2014/877/877_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 3.
7. *Az országos listás választás eredménye.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 2.
8. *Az országgyűlés összetétele.* Nemzeti Választási Iroda honlapja. http://www.valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 2.
9. *Az országgyűlési választások listás eredménye.* http://mno.hu/listas_eredmenyek_2014. Letöltés ideje: 2014. november 7

10. *Az ózdiak nem kérnek többet a cigányok kultúrájából.* ozd.jobbi.hu, 2013. május 8.
<http://ozd.jobbi.hu/content/az-%C3%B3zdiak-nem-k%C3%A9rnek-t%C3%B6bbet-cig%C3%A1nyok-kult%C3%BAr%C3%A1j%C3%A1b%C3%B3l>. Letöltés ideje: 2014. november 5.
11. *Beppe Grillo és Nigel Farage egy frakcióban.* index.hu, 2014. június 13.
http://index.hu/kulfold/ep/hirek/2014/06/13/beppe_grillo_es_nigel_farage_egy_frakcioban/. Letöltés ideje: 2014. november 17.
12. Bihari Sára – Csernaburczky Zsófia – Dobos Mária – Farkas Attila – Kósa Rita Diána - Szeder Dóra Valéria: *A munkáslét és emlékezete Ózdon.* In: Metszetek. 2012/ 1. szám. http://metszetek.unideb.hu/files/2012_1_07_0.pdf. Letöltés ideje: 2014. november 4.
13. Bíró Nagy András - Boros Tamás –Varga Áron: *A szélsőjobboldal Magyarországon.* A Policy Solutions politikai elemzése a Friedrich Ebert Alapítvány számára, 2012.
<http://www.policysolutions.hu/userfiles/elemzesek/A%20sz%C3%A9ls%C5%91jobboldal%20Magyarorsz%C3%A1gon.pdf>. Letöltés ideje: 2014. szeptember 5.
14. *Borsod-Abaúj-Zemplén megye 03.számú egyéni választókerület (Ózd) eredménye.* Nemzeti Választási Iroda honlapja.
http://www.valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 7.
15. Csendes - Erdei Emese: *„Fidesz vagy Jobbik?”- Nagy tervek a Jobbiknál.* magyarnarancs.hu, 2014. október 13. <http://magyarnarancs.hu/valasztas2014/fidesz-vagy-jobbik-nagy-tervek-a-jobbiknal-92129>. Letöltés ideje: 2014. november 12
16. *Egyéni választókerületi eredmények.* Nemzeti Választási Iroda honlapja.
http://www.valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html. Letöltés ideje: 2014. november 2.
17. *Európai Parlamenti választáson leadott szavazatok. Szavazóköri eredmények Ózd településen.* Nemzeti Választási Iroda honlapja.
http://www.valasztas.hu/hu/ep2014/877/877_0_index.html. 2014. november 8.
18. *„Fasiszta veszély” vagy demokratikus radikalizmus? – A Jobbik programjának elemzése rendszerellenesség - rendszerkonformitás szempontjából.* Republikon Elemzés, 2009.
http://republikon.hu/upload/5000040/republikon_elemzes_20091001.pdf, letöltve: 2014. szeptember 5.

19. *Felemás eredményt hozott a Jobbik számára az önkormányzati választás.* pcblog.atlatszo.hu, 2014. október 13. <http://pcblog.atlatszo.hu/2014/10/13/felemas-eredmenyt-hozott-a-jobbik-szamara-az-onkormanyzati-valasztas/>. Letöltés ideje: 2014. november 12.
20. Harmat Árpád: *A magyar szélsőjobb története, nyilasok, hungaristák, radikális nacionalisták régen és ma.* 2012. március 8. www.tortenelemklub.hu, <http://tortenelemklub.com/erdekesssegek/erdekesssegek-a-magyar-toertenelemben/611-a-szelsjobb-toertene-nyilasok-hungaristak-radikalisok-regen-es-ma>. Letöltés ideje: 2014. október 3.
21. *Ismét jelesre vizsgázott emberségből a Jobbik Ózdon.* ozdimagazin.hu, 2014. július 5. <http://ozdimagazin.hu/hirek-helyi-hirek-2014-07-05-ismet-jelesre-vizsgazott-embersegbol-a-jobbik-ozdon-ezuttal-eletet-mentettek>. Letöltés ideje: 2014. november 8.
22. Janiczak Dávid: *az ózdiak akarata győzött.* indavideo.hu, 2014. november 9. <http://indavideo.hu/video/Ozd-2014-november-9-Janiczak-David-az-ozdiak-akarata-gyozott>. Letöltés ideje: 2014. november 14
23. *Jobbik – MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok egyéni választókerületi sorrend.* Republikon Intézet elemzése. 2014. <http://republikon.hu/media/9621/jobbik-mszp-lista.pdf>. Letöltés ideje: 2014. november 7.
24. *Jobbik Magyarországért Mozgalom Alapító Nyilatkozata.* <http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/alapito-nyilatkozat>. Letöltés ideje: 2014. szeptember 21.
25. *Képviselőink: Egyed Zsolt.* Jobbik Magyarországért Mozgalom honlapja. <http://jobbik.hu/kepviseloink/egyed-zsolt>. Letöltés ideje: 2014. november 7.
26. Kovács István: *"Csak amit a Fidesz nem csinált meg" – Hogyan győzött a Jobbik Ózdon?* hvg.hu, 2014. október 13. <http://hvg.hu/itthon/20141013-Csak-amit-a-Fidesz-nem-csinalt-meg-Mive>. Letöltés ideje: 2014. november 13.

27. Kovács István: *A Fidesz lenézte a Jobbikot, a balosok rá szavaztak – így vették be Ózdot.* magyararancs.hu, 2014. október 15.
<http://magyararancs.hu/kismagyarorszag/a-fidesz-lenezte-a-jobbikot-a-balosok-raszavaztak-igy-vettek-be-ozdot-92173>. Letöltés ideje: 2014. november 4.
28. Kovács István: *Ózd fogadja be a Miskolcra elzavart Roma Központot.* magyararancs.hu, 2013. május 9. <http://magyararancs.hu/kismagyarorszag/ozd-fogadja-be-a-miskolcra-elzavart-roma-kozpontot-84702>. Letöltés ideje: 2014. november 7.
29. *Lakossági fórum.* ozd.jobbik.hu. 2014. február 8.
<http://ozd.jobbik.hu/content/lakoss%C3%A1gi-f%C3%B3rumok-febru%C3%A1r>.
 Letöltés ideje: 2014. november 7.
30. Matkovich Ilona: *Nekik már nem kell a Jobbik.* magyararancs.hu, 2012. május 30.
<http://magyararancs.hu/kismagyarorszag/nekik-mar-nem-kell-a-jobbik-80271>.
 Letöltés ideje: 2014. november 4.
31. *Meg kell ismétetni a polgármester-választást Ózdon.* hvg.hu, 2014. október 22.
http://hvg.hu/itthon/20141022_Meg_kell_ismetelni_a_polgarmestervalaszt. Letöltés ideje: 2014. november 8.
32. *Mi várható a megyei közgyűlésekben?* Republikon Intézet elemzése. 2014.
http://republikon.hu/media/16739/ri_megyei_kozgy.pdf. Letöltés ideje: 2014. november 12.
33. *Nagyra húzik az EP-ben a szélsőjobboldal.* hvg.hu, 2014. május 23.
http://hvg.hu/vilag/20140523_Nagyra_nonek_az_EPben_a_szelsoseges_part. Letöltés ideje: 2014. november. 4.
34. *Ózd a Jobbiké.* hvg.hu, 2014. november 9.
http://hvg.hu/itthon/20141109_Ozd_a_Jobbike/. Letöltés ideje: 2014. november 9.
35. *Ózd, Magyarország Mintavárosa. A Jobbik Magyarorszáért Mozgalom Ózdi Alapszervezetének önkormányzati programja.* 2014.
http://ozd.jobbik.hu/sites/default/files/users/ozd_magyarorszag_mintavarosa.pdf.
 Letöltés ideje: 2014. november 14.
36. *Ózdi kistérség, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Észak-Magyarországi régió. Kistérségi helyzetelemzés.* Magyar Tudományos Akadémia Gyerekesély Programiroda, 2010.
http://gyerekesely.eu/wp/wp-content/uploads/2014/09/kistersegi_tukor_ozd_0.pdf.
 Letöltés ideje: 2014. november 4.

37. *Ő lett Ózd polgármestere.* index.hu, 2014. október 13.
http://index.hu/belfold/2014/10/13/lengyel_kisebbsegibol lett_ozd_jobbikos_polgarmestere/. Letöltés ideje: 2014. november 8.
38. *Összefognak a nemzeti radikálisok.* Index, 2009. 06. 14.
http://index.hu/belfold/2009/06/14/osszefognak_a_nemzeti_radikalisok/ Letöltés ideje: 2014. október. 3.
39. *Ponta elismerte a vereséget, Iohannis Románia új elnöke.* index.hu, 2014. november 16.
http://index.hu/kulfold/2014/11/16/dobbenetes_holtverseny_a_roman_elnokvalasztason/. Letöltés ideje: 2014. november 17.
40. *Rogán: az amerikai ügyvivő szavahihetetlen.* hvg.hu, 2014. november 10.
http://hvg.hu/itthon/20141110_Ilyen_mar_reg_volt_a_parlamentben_hetfon/1?isPrintView=False. Letöltés ideje: 2014. november. 10.
41. Szilágyi Anna: *Profik és amatőrök: az Orbán-rendszer és ellenfelei a 2014-es választás után.* hvg.hu, 2014. április 13.
http://hvg.hu/velemenys/20140413_Profik_es_Amatorok_Szilagyi_Anna#fhq6j.
 Letöltés ideje: 2014. november 9.
42. Tóth András – Grajczjár István: *A szélsőséges jobboldal harmadik és negyedik hulláma Európában.* In: Grajczjár István (szerk) - Semmi(t) ami van: a nemzeti radikalizmus új hulláma. Budapest, MTA TK, Studies in Political Sciences, Budapest, 2014.
 Megjelenés alatt.
http://www.mtapti.hu/uploaded_files/6055_I_04_Toht_Grajczjar_Nemzeti_radikalizmus.pdf. Letöltés ideje: 2014. szeptember 10.
43. *Újraszámolást fontolgat az ózdi Fidesz.* hir24.hu, 2014. október 13.
<http://valasztas2014.hir24.hu/valasztasi-hirek/2014/10/13/ujraszamlalast-fontolgat-az-ozdi-fidesz/>. Letöltés ideje: 2014. november 14
44. Urszán József: *A jelenkori magyar szélsőjobboldali radikalizmus ideológiája a jogállam tükrében.* 2012.
https://www3.cepol.europa.eu/xmlui/bitstream/handle/123456789/6977/Sz%C3%A9ls%20jobboldali%20radikalizmus_cikk_UJ.pdf?sequence=1, Letöltés ideje: 2014.szeptember 5.
45. *Vona Gábor és Dr. Morvai Krisztina EP-választások utáni köszönőbeszéde.* 2014. május 25. <https://www.youtube.com/watch?v=iPmK7CJJPIQ>. Letöltés ideje: 2014. november 3.

46. Vona Gábor Ózdon – Álrühában az állatmenhelyen. ozd.jobbi.hu, 2014. február 25.
<http://ozd.jobbi.hu/content/vona-g%C3%A1bor-%C3%B3zdon-%C3%A1lruh%C3%A1ban-az-%C3%A1llatmenhelyen>. Letöltés ideje: 2014. november 7.
47. Vona Gábor választások végi sajtótájékoztató. 2014.
https://www.youtube.com/watch?v=GktzCH_G3u0. 2014. április 6. Letöltés ideje: 2014. november 7
48. Vona Gábor: A tét „óriási”. hvg.hu, 2014. október 12.
http://hvg.hu/itthon/20141012_Vona_Gabor_A_tet_oriasi. Letöltés ideje: 2014. november 12.
49. Zsolt Péter: Szavazási hajlandóság, vándorszavazás, érzelmek. Méltányosság Politikaelemző Központ, 2014.
<http://meltanyossag.hu/content/files/Szavaz%C3%A1si%20hajland%C3%B3s%C3%A1g,%20v%C3%A1ndorszavaz%C3%A1s,%20%C3%A9rzelmek.pdf>. Letöltés ideje: 2014. november 7.
50. 412014, (11.26.) OEVB számú Határozat. 2014. február 26.
http://www.ozd.hu/content/cont_52fcca8be8be61.51383863/4-2014-ii-26_oevb_hat_egyed_zsolt_nyilvantartasba_vetele_.pdf. Letöltve: 2014. november 8.